

Наталія Лємешева

МИСТЕЦТВО

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика М. Вербицького
Слова П. Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Наталія Лемешева

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 2 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Кам'янець-Подільський
Абетка
2024

УДК 7.01(075.3)
Л44

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 05.01.2024 № 8)

Підручник створено відповідно до Типових освітніх програм,
розроблених під керівництвом Р. Б. Шияна та О. Я. Савченко

ПІДРУЧНИК БЕЗКОШТОВНИЙ. Надруковано згідно договору
від 13 серпня 2024 року № FY25-08-13-02. **ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО**

Умовні позначення:

Слухання

Малювання

Запитання та завдання

Гра на інструментах

Рухлива хвилинка

Спів (для спільної діяльності
учителя та учнів/учениць)

Лемешева Н. А.

Л44 Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 2 кл.
закл. заг. середн. освіти / Н. А. Лемешева. – Кам'я-
нець-Подільський : Абетка, 2024. – 128 с. : іл.
ISBN 978-966-682-431-1.

УДК 7.01(075.3)

ЛЮБИЙ ДРУГОКЛАСНИКУ! ЛЮБА ДРУГОКЛАСНИЦЕ!

Перед тобою підручник із мистецтва. Він продовжить знайомити тебе з цікавим, сповненим краси і натхнення, світом творчості.

Пропоную разом із цією книжкою зануритися у твори мистецтва, вчитися творчо втілювати свої задуми, відчуття, фантазії.

Успіхів тобі!

Розділ І. КРАСА ДОВКІЛЛЯ У МИСТЕЦТВІ

ЗДРАСТУЙ, ШКОЛО!

Здрастуй, школо! Здрастуй, школо!
Сяють усмішки навколо.
Перший вересень строкатий
Всіх дітей вітає з святом.
День і справді незвичайний –
Розпочався рік навчальний!

Л. Коваль

К. Дудник. Хованки

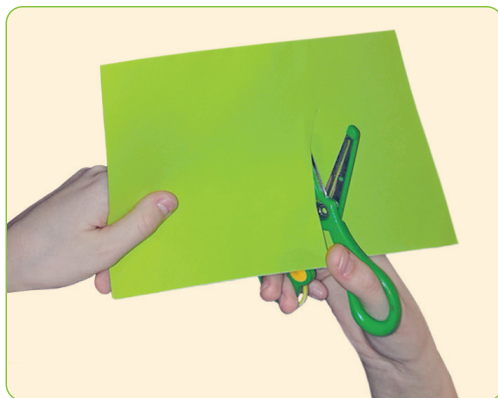
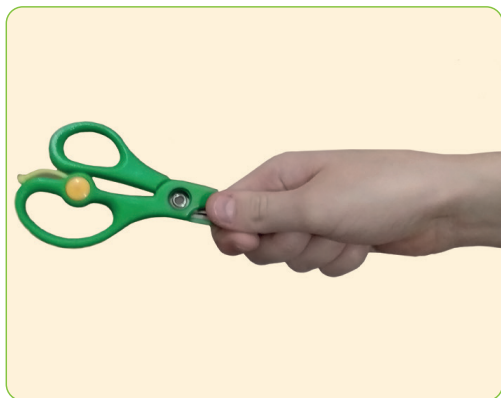
Розкажи, що відбувається на картині. Які літні враження відтворила К. Дудник у своїй роботі?

Розглянь художні матеріали. Визнач, які з них використовують для створення графічних робіт, живопису, скульптури.

Пригадай правила користування ножицями.

Створи гірлянду «Здрастуй, осене! Здрастуй, школо!» (аплікація з кольорового паперу або сухих листочків, фломастери).

Музика торкається наших емоцій і зворушує приємні спогади про літо, канікули.

В. А. Моцарт. «Маленька нічна серенада» (частина 1). Л. Горова. «Музика звучить».

Які почуття викликали в тебе ці твори? Який із них викликав бадьорість, активність, а який – ніжність і піднесеність?

Пригадай, як потрібно слухати музику.

плескай

у тиші

розмовляй

грайся

уважно

слухай

Виконай рухи разом із героями пісні «Якщо весело живеться».

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Робота в групах. Об'єднайся разом із дітьми твого класу в групи. Оберіть картинку і складіть за її сюжетом власну історію. Що, на вашу думку, відбувалося «до» і «після» зображеного на картинках?

«Шкільна пісня». Музика і слова Н. Май.

Я прий-ду до шко-ли, две-рі від-чи-ню, ра-діс-но зус-трі-ну
вчи-тель-ку сво-ю. В доб-рі ї-ї о-чі щи-ро по-див-люсь

Приспів:

і ні-чо-го в сві-ті не бо-юсь. Бу-дем ра-зом ра-ху-ва-ти,
і чи-та-ти, і пи-са-ти, і ве-се-лі іг-ри гра-ти ці-лий день.
і спі-ва-ти ра-діс-них пі-сень.

2. Весело у школі вчитись дівчорі,
Вчителька стрічає діток на зорі,
Хоч давно на скронях в неї сивина,
Наче рідна мама нам вона.
Приспів.

Пригадай, якою має бути співоча постава.

У вільний час помилуйся красою творів мистецтва.

СВІТ І МОВА МИСТЕЦТВА

Образотворче мистецтво «промовляє» мовою кольору. Пригадай назви кольорів.

О. Збруцька. Веселка

Уважно вдивись у картину. Що «розповіли» тобі барви про пору року, час доби, природу?

Склади і розкажи друзям оповідання про дітей і кольорові кульки. Використай подані слова.

холодні

похідні

основні

теплі

Відгадай загадку.

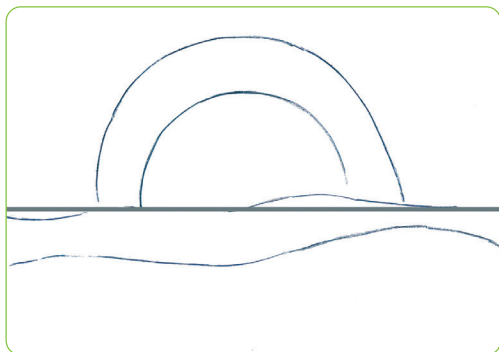
Хвиля б'є у береги,
В небі – дивні батоги.
Сім веселих кольорів
Піднялось з-за берегів.
То ж у кого їх аж сім?
Чи відомо вам усім?

Пригадай назви «семи веселих кольорів». Поміркуй, яку роль вони відіграють в образотворчому мистецтві.

Намалюй «Веселковий світ» кольоровими олівцями.

Музика «промовляє» до нас мовою звуків.

В. Косенко. «Колискова». Українська народна пісня «Ой ходить сон», виконання Н. Матвієнко.

Порівняй твори. Яка у них мелодія, темп?

стрибкоподібна

хвилеподібна

плавна

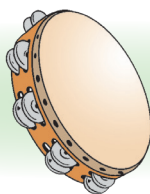

Н. Май. «Веселка».

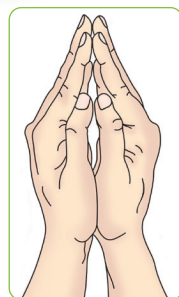
ДОСЛІДЖУЄМО

Які емоції викликала у тебе прослухана музика? Спробуй відтворити їх жестами, лініями, грою на музичних інструментах.

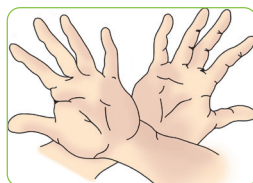
Подобається

Заспокоює

Надихає
на творчість

Не подобається

Знайди відомі тобі знаки. Назви їх. Які зі значків є для тебе таємничими незнайомцями?

Це **НОТИ**. Їх записують на п'яти лінійках – **НОТНОМУ СТАНІ** (нотноносці).

«Веселі нотки». Музика М. Ведмедері, вірші Л. Куліша-Зіньківа.

Як зу-стрі-лись до і ре, кож-на ро-ти - ка де - ре. Тут при-
йшла ма - лень-ка мі: - Чом спі-ва-є - те са - мі? Ось спі-шать фа-
соль, ля, сі - за - спі - ва - ли ра - зом всі!

Якою мовою «промовляє» мистецтво?

КВІТКОВИЙ БАРВОГРАЙ

Квіти, квіти...
Чарівні квіти,
Кольорові, великі й малі...
Ви умієте душу зігріти,
Бо й самі ви – душа землі.

Н. Красоткіна

Ю. Камишний. Веселі діти осені

Вислови свої міркування щодо назви твору «Веселі діти осені».

Обираючи формат, поєднуючи різні кольори і форми зображень, митець уміло організував **композицію** картини.

Композиція допомагає пов'язати всі частини художнього твору в єдине ціле та досягнути виразності.

Кожний твір образотворчого мистецтва має **композиційний центр**. Із нього ми починаємо розглядати художній твір.

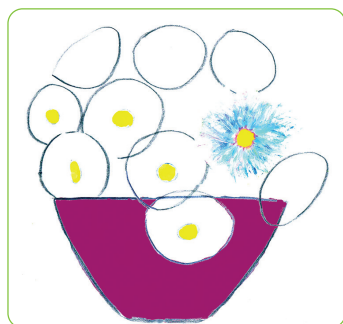
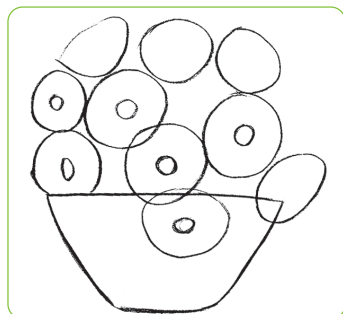
Утвори на палітрі гуашшю відтінки основних кольорів, додаючи до них білило.

Щоб виделкою намалювати квітку з різними відтінками, спочатку зобрази пелюстки темними, а потім – світлими відтінками.

Намалюй квіти фарбами за допомогою виделки. Починай роботу з визначення композиційного центру.

У музиці ти також можеш відчувати красу квітів.

Перегляд. К. Мудрик. П'єса для арфи. М. Лисенко. Елегія для віолончелі та фортепіано.

Які твої враження від музики? Хто її виконавець – один музичний інструмент чи декілька? Чим особливе їх звучання. Уяви, що ця музика – про думки і настрої квітів – персонажів міні-вистави. Придумай разом з другом (подругою) «діалоги квітів».

Арфа

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди звучання цих музичних інструментів. Які з них краще будуть звучати в ансамблі квітів? Створи його з друзями.

«Я люблю у лузі квіти». Музика Г. Азаматової, слова Г. Чубач.

Я люб- лю у лу- зі кві-ти, де гу-дуть весь день джме-лі, і ме-
 те-лик но-сить лі-то на ле-гень-ко-му кри-лі. У до-ли-ні теп-лии ві-тер су-шить
 тра-ви від ро-си. Я ка-жу: у-се на сві-ті по-чи-на-єть-ся з кра-си! Я ка-
 жу: у-се на сві-ті по-чи-на-єть-ся з кра-си!

2. Гріє сонечко гаряче
 Чисте дзеркало води,
 І зелений коник скаче,
 Сам не відає куди.
Приспів.

3. Буду сонечку радіти,
 Землю скривдити не дам,
 Буду світ увесь любити
 І рости на радість вам.
Приспів.

Щоб відтворити на папері різну тривалість звуків, їх записують у вигляді ноток. Ось так.

цїла — раз і два і три і чотири і

половинна — раз і два і

четвертна — раз і

восьма — раз

Які емоції викликають твори мистецтва?

НАЛЕТІЛИ ХМАРКИ

Розбрелися в небі хмари,
Ніби вівці близ кошари.
Ми їх довго наглядали –
Все про норів їх гадали...

Н. Авідон

М. Пимоненко. Перед грозою

О. Кваша. Хмари над містом

Роздивися хмари, зображені на картинах. Поміркуй, який вони мають характер. Що в художніх творах приваблює тебе найбільше? Чому?

Хмарки – дивовижне явище. Якщо уважно придивитися, то у них можна розпізнати різні форми довіклля. Подивися, як Мартін Фейджо розгледів у формах хмар тварин та створив незвичайні рисунки.

Рисунки М. Фейджо

Прийом «заливка» дозволяє рівномірно покрити папір фарбою. Для цього поклади папір на похилу основу. А потім рухаючи по ньому зліва направо пензлем, змоченим у розчині акварельної фарби, проведи рядок. Підхопивши фарбу, проведи нижче ще один.

Намалюй хмаринки різної форми за допомогою воскових олівців та прийому «заливки» тла аквареллю.

Музика по-особливому може розкрити характер хмаринок.

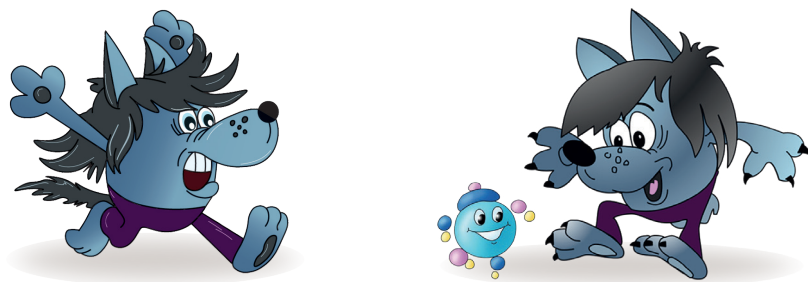

К. Дебюссі. Симфонічна картина «Хмари».

Які образи виникають у твоїй уяві під час слухання музики? Це великі дощові чи легкі прозорі хмари? Чому ти так вважаєш? Який характер музики? Виконує оркестр чи один музичний інструмент? Звучання яких інструментів ти впізнаєш? Поміркуй, чи змінилися б музичні «фарби» хмар, якби звучав один інструмент.

Перегляд. Мультфільм «Капітошка».

Хто такий Капітошка? Поспілкуйся з друзями про те, яким краще бути – добрим чи злим.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Покажи рухами (мімікою та жестами), на що можуть бути схожі хмаринки.

«Хмаринки». Музика Н. Антоник, слова Н. Своїкіна.

Музична партитура з українськими текстами пісні «Хмаринки».

Бу- ва-ють хма-рин-ки_ по-діб-ні на ві - тер, на ніж-ну пі-р'їн- ку, на со-няч-ні кві - ти, на ко-ни-ків бі - лих, на зай-чи-ка й ри-б-ку, на

Приспів:

чо-вен з віт-ри - лом, що пла-ва-є швид- ко. Да - вай ми з то-бо - ю_ ту- де не - бо ро-же-ве_ де

ди по-манд-ру - єм, Да - вай у хма-рин- ки ми бу-дем пір-на - ти. З ве- сон-це но - чу - є

сел- ки бар- вис - то - ї ра - зом з'ї - жд-жа - ти!

2. Бувають хмаринки, подібні на казку,
Мені розкажи ти цю казку, будь ласка,
А, може, у сні мені диво насниться,
Хмаринки, як мультики, будем дивитися.
Приспів. (2)

Виконай ритми віршиків оплесками, а потім на музичних інструментах.

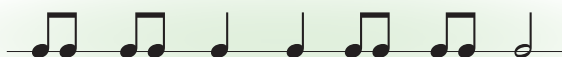
Плаває по небі біленька пір'інка,
легка та граційна, наче балеринка.

То чорна, то сива по небі ходила;
набив її вітер – сльози розпустила.

Гра. Разом із друзями виконайте цей ритм у такій послідовності: один виконавець – усі разом і т. д. Придумайте інші ритмічні послідовності, виконайте їх.

ЦІКАВИЙ СВІТ ТВАРИН

Все, що живе на світі,
Уміє розмовляти:
Уміють говорити
Зайці і зайченята.

По-своєму говорять
І риби серед моря,
І у садочку пташка,
І у траві комашка...

Л. Полтава

Е. С. Тінґатінґа. Африка

Розкажи, що відомо тобі про тварин, зображених на картині. Що допомогло художнику «розповісти» людям про тварин?

Перегляд. Мультфільм «Цікава ферма. Хто як говорить?».

Про що розповідається у вірші? Які тварини тобі відомі? Як вони «говорять»?

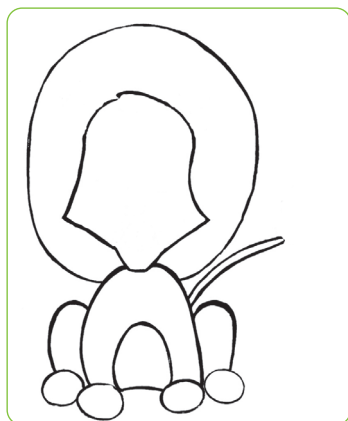
Змішуючи одну фарбу з іншою, можна отримати дуже багато відтінків кольору. Для цього потрібно лише зменшувати або збільшувати кількість однієї з фарб.

Розв'яжи «кольорові приклади» та дізнайся, які відтінки утворяться (до великої кількості жовтої фарби додай трішки червоної, і, навпаки, до червоної – трішки жовтої).

Намалюй руде левеня фарбами, використовуючи різні відтінки помаранчевого кольору.

Ось як про тварин «розповідає» музика.

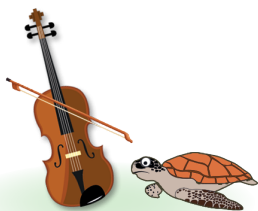
К. Сен-Санс. «Карнавал тварин» («Черепахи», «Лебідь», «Слон»).

Перегляд. К. Сен-Санс «Карнавал тварин». Музично-анімаційне дійство.

Яким інструментам композитор «доручив» відтворювати характер кожного персонажа? Спробуй охарактеризувати їх тембри.

Кожен музичний інструмент має своє неповторне звучання, особливе звукове забарвлення – **тембр**.

Скрипка

Віолончель

Контрабас

Руханка. Г. Чубач. «Черепаха-аха-аха».

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Який із мультфільмів про тварин є твоїм улюбленим? Розкажи про нього учням твого класу або покажи його рухами.

«Левеня». Музика М. Ведмедері, слова Н. Іванюк.

Я хо-джу до зо-о-пар-ку ма-ло не що- дня. Бо спо-до-ба-ло-ся

ду-же ме-ні ле-ве- ня! Ле-ве-ня! ле-ве, ле-ве, ле-ве - нят-ко,

я візь-му те - бе з со- бо - ю, як-що до-зво - лить тат-ко.

2. Я не хочу цуценятко
Й сіре кошеня,
Бо подобається дуже
Мені левеня.

Приспів.

3. Я не буду шоколадку
Вимагати щодня,
Якщо купить мені татко
Руде левеня.

Приспів.

Проплескай або простукай ритм зі звуків різної тривалості. Який із них можна назвати «Зарядка черепахи», а який – «Урочиста хода слонів»?

КОНТРАСТИ В МИСТЕЦТВІ ТА В ЖИТТІ

Поглянь, які дивовижні й витончені зображення!

Витинання – один із найдавніших видів народного мистецтва у різних країнах світу. Найчастіше витинають (вирізають) красиві візерунки, різні цікаві зображення (квіти, тварини, предмети) з паперу, а потім наклеюють їх на тло.

М. Теліженко. Витинанка України

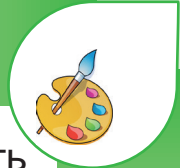
Витинанка Китаю

Е. ван Ліст. Витинанка Австралії

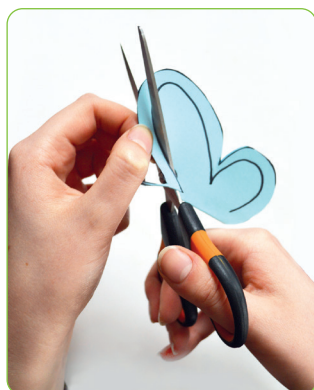
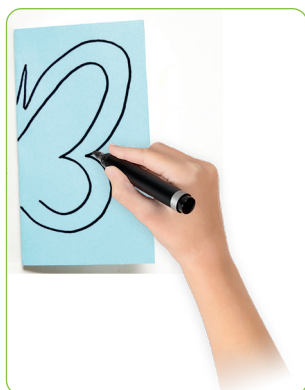
Чим вразили тебе витинанки? Що відрізняє витинання від інших видів мистецтва? Поцікався, як за допомогою витинанок прикрашають приміщення.

Поміркуй, які із зображених метеликів утворюють з тлом найбільший контраст світлого і темного кольорів.

Використовуючи контраст світлого і темного кольорів, створи метелика в техніці витинання. Перед початком роботи пригадай правила користування ножицями.

Музика може допомогти тобі уявити комах.

А. Штогаренко. «Метелик», Є. Дзюба.
«Павучок». Е. Бруса. «Мурашка і коник».

Якими ти уявляєш метелика і павучка завдяки музиці? А якими – мурашку і коника? Порівняй їх музичні образи.

повільно

швидко

високо

низько

наспівно

танцювально

Руханка. Н. Май. «Метелик».

Пригадай з першого класу, що контраст – це протилежність. Наприклад, темний – світлий, тихий – гучний, високий – низький, теплий – холодний.

ДОСЛІДЖУЄМО

Знайди контрасти у твоєму житті

тихий

білий

низький

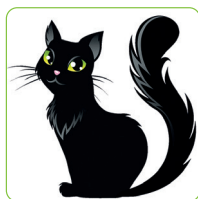
темний

широкий

вузький

гучна

високий

Виконай ритмічні послідовності. Придумай назви цим творам.

гучно

ТИХО

Нот усього сім – ДО, РЕ, МІ, ФА, СОЛЬ, ЛЯ, СІ.
На початку нотного стану стоїть знак КЛЮЧ.

Це – скрипковий ключ (ключ Соль). Він розміщується на другій лінійці нотного стану, як і нота СОЛЬ.

На першій лінійці, нижче від СОЛЬ, знаходиться нота МІ.

Поміркуй, як краще співати цю пісеньку – тихо чи гучно, швидко чи повільно. Спробуй її заспівати, стежачи за нотним записом. Зверни увагу, який звук вище, який нижче.

«Метелик». Вірш Н. Забіли.

Я бі-жу, бі-жу по га-ю, я ме-те-ли-ка впій-ма-ю, а ме-те-лик не схо-тів,

геть від ме - не по - ле - тів.

Пригадай слова, склади яких містять назви нот.

КРАСА КОНТРАСТІВ

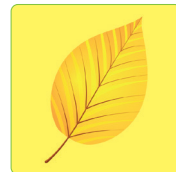
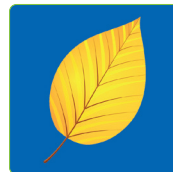
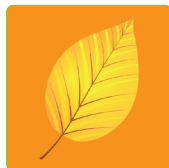
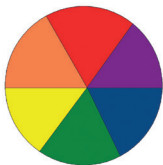
Осінь фарби готувала,
У відерця наливала.
Змішувала, чаклувала,
Потім все розфарбувала.
Придивіться, все довкола
Стало різнокольоровим!

Н. Замрія

І. Мельничук. Осіннє сяйво Карпат

Уяви, що ти всередині картини. Розкажи, що довкола тебе. Що ти відчуваєш? Поміркуй, яку роль у картині відіграють кольори.

Яке тло є найбільш вдалим для зображення осіннього листочка? Обґрунтуй свою думку. Назви теплі (холодні) кольори колірною групою.

У поєднанні **червоний** із **зеленим**, **жовтий** із **фіолетовим**, **синій** із **помаранчевим** утворюють **контраст «теплого» і «холодного» кольорів.**

Змішай довільно фарби основних кольорів.

Поспостерігай, які відтінки кольорів утворилися.

Створи осінню композицію «Вітер листочки зриває» за допомогою листя, губки та гуашевих фарб. Розклади листочки. За допомогою губки покрий їх краї контрастними теплими і холодними кольорами фарби. Обережно зніми листочки. Можеш доповнити зображення листочків деталями.

Вслухайся у музику і поринь у світ природи.

Л.-К. Дакен. «Зозуля» (у виконанні фортепіано, органу).

Поміркуй, що спільного, а що відмінного у виконанні твору цими інструментами. Як музика відтворила зозулю?

тембр

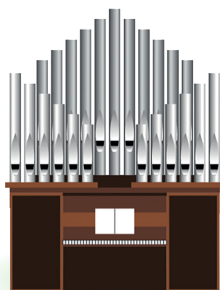
гучність

мелодія

темп

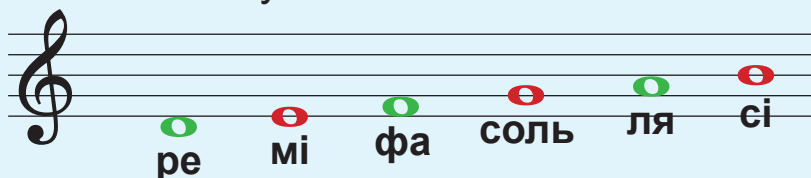
Фортепіано (рояль)

Орган

Ноти записують на лінійках та між лінійками нотного стану.

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди і порівняй тембри музичних інструментів – фортепіано і синтезатора. Спробуй зіграти «спів зозулі».

«Вітерець». Музика М. Ведмедері, вірші К. Перелісної.

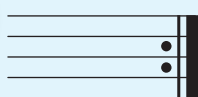
Музична партитура пісні «Вітерець» з українськими текстами:

За-ле-тів у са-док ві-тер віт-ря-ний, за-стри-бав, за-свис-тав по-між
 кві-та-ми. Ой, ти, ві-тер-ві-те-рець, ще й буй-не-сень-кий, не ла-
 май ти кві-то-чок, будь доб-ре-сень-кий, Ой, ти, ре-сень-кий.

2. І гілок не труси, не рви листячко,
 Он калина в кутку вся в намистечку.
 Подивись, як вона вся тріпочеться.
 Видно, їй танцювать дуже хочеться.

Поміркуй, як краще виконувати пісню (швидко, повільно, тихо, гучно, наспівно, танцювально). Знайди у нотному записі пісні знайомі ноти.

Реприза – знак повторення.

Розгадай ребуси.

КРОФОН

ВІТЕ ЦЬ

КО КС

ПАРА КА

Наведи приклади контрастів навколо тебе.

КРАСА У ПОВСЯКДЕННІ

У нашому побуті є речі, які прикрашені візерунками.

Яка особливість зображення рослин на речах повсякденного вжитку? Розкажи про вироби декоративно-прикладного мистецтва, що є окрасою твоєї домівки.

Порівняй зображення квітів і півників. Визнач, які з них реалістичні, а які – творчо спрощені. Чому?

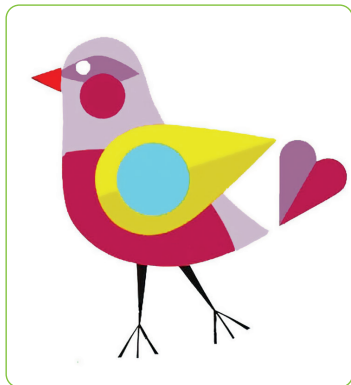
Стилізація – творче перероблення реальної форми предметів на узагальнене (спрощене) зображення.

Роздивися творчо спрощені замальовки пташок та намалюй власну олівцем.

Створи стилізоване зображення пташки та квітів.

Пісні, які співали під час жнив, називають **жниварськими**. «Женчикок-бренчикок» – жниварська пісня про женця (женчика), якого порівнюють із птахом.

Українська народна пісня «Женчикок-бренчикок» (ансамбль бандуристів). М. Леонтович «Женчикок-бренчикок» (хор).

Охарактеризуй різні способи виконання пісні.

вокальна

хорова

із супроводом

наспівна

танцювальна

без супроводу

Перегляд. Мультфільм «Женчикок-бренчикок».

ДОСЛІДЖУЄМО

Поміркуй, чи є в кадрі мультфільму стилізовані зображення. Обґрунтуй свою відповідь.

Українська народна пісня «Женчикок-бренчикок».

Жен-чи-чок - брен-чи-чок ви-лі-та-є, ви-со-ко ні-жень-ку

Приспів:
пі-дій-ма-є. Як-би-то, на-би-то, ні-жень-ку про-би-то.

В зе-ле-нім лу-гу бе-ри со-бі дру-гу.

2. Ой, до схід сонечка женчик схопивсь,
Росою чистою бренчикок умивсь...
Приспів.

3. Зелене житечко в полі він жав,
З ранку до вечора не спочивав...
Приспів.

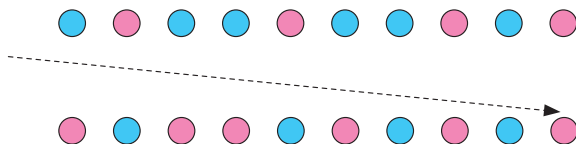
4. Ой, по ланочку він весь день ходив,
Грудкою гострою ніжку набив...
Приспів.

Співай бадьоро, у жвавому темпі. Простеж за нотним записом, знайди відомі ноти і тривалості.

Гра «Женчик-бренчик». Разом із дітьми твого класу станьте у два ряди. «Вулицею» – між рядами – пробігає, пританцювуючи, «женчик». При останніх словах приспіву він бере крайнього співака і пускає замість себе на «вулицю».

Розділ II. КАЗКОВІ ІСТОРІЇ

ТВОЇ УЛЮБЛЕНІ КНИЖКИ

Бачить – не бачить,
Чути – не чує.
Мовчки говорить,
Дуже мудрує...

Л. Глібов

Яка твоя улюблена книжка? Розкажи, чим вона особлива. Чи знаєш ти, як створюють книгу?

Мистецтво книги єднає мовне мистецтво поетів чи письменників-казкарів із образотворчим мистецтвом (графікою). Книга належить до друкованої графіки.

Порівняй написи. Який тобі подобається найбільше?

Книжка

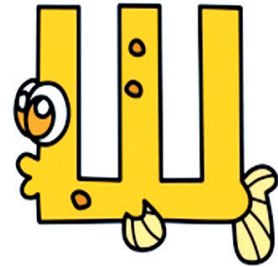
Книжка

Книжка

Книжка

Роздивися буквиці. Чим вони особливі? Де в книжках ти бачив/бачила такі незвичайні літери?

Виліпи буквицю з пластиліну.

Буквиця – це збільшена велика літера, яку використовують як прикрасу початку тексту.

Музика також може «розповідати» казки. Ось послухай.

М. Равель. «Моя матінка гуска» (сцена 3 – «Розмова Красуні і Чудовиська»).

Як музика передала розмову Красуні і Чудовиська? Як ти вважаєш, у якому регістрі (високому, середньому чи низькому) звучав голос Чудовиська, які інструменти для цього використав композитор?

Перегляд. Мультфільм «Красуня і Чудовисько» (фрагмент «Вальс»). Охарактеризуй музику вальсу.

ДОСЛІДЖУЄМО

Книги створюють майстри багатьох професій: письменник придумує і пише сюжет, художник малює ілюстрації, обкладинку. Редактор удосконалює текст, дизайнер створює макет книги. Потім книга потрапляє в друкарню, а з неї – на полиці книгарні.

«Доброта». Музика М. Ведмедері, вірші Н. Красоткіної.

Доб-ро-му скрізь доб-ре ма-ма так ска-за-ла. Я ї-ї по-слу-хав і не зро-зу-мів.

Ма-ма по-яс-ни-ла, каз-ку роз-ка-за-ла, став я при-слу-ха-тись до ча-рів-них слів.

Приспів:

Зро-зу-мів на-ре-штї, що доб-ро тво-ри-ти тре-ба що-хви-ли-ни про-тя-гом всіх літ!

Це і є зав-дан-ня кож-но-ї лю-ди-ни, бо во-на при-хо-дить для доб-ра у світ!

2. Всі прийшли на землю, щоб добро творити,
Щоб ростить старанно честі деревце.
Треба добрим бути, чесно завжди жити –
Ти ніколи в світі не забудь про це.

Приспів.

Л. Горова. «Всі ми потрібні».

Ноту ДО записують на додатковій лінійці.

Знайди у нотному записі пісні ноту ДО. Назви інші відомі тобі ноти. Розгадай ребуси.

КАЗКА В КАРТИНКАХ

«Що це за книжка без картинок?» – казала Аліса з Країни Див. І мала рацію, адже наше знайомство з книгою відбувається через ілюстрації, які супроводжують зміст тексту. Тому, безперечно, художник-ілюстратор є співавтором історії.

Л. Марайа

Є. Гапчинська

В. Єрко

Роздивись ілюстрації до книги Л. Керрола «Аліса в Країні Див». Про що вони тобі «розповіли»? Поміркуй, чому митці зобразили дівчинку Алісу по-різному.

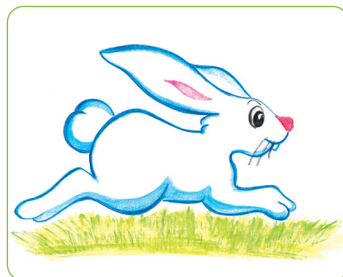
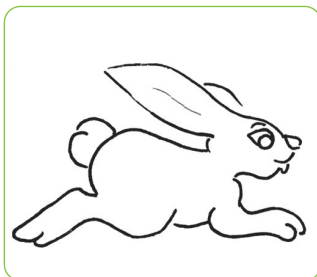
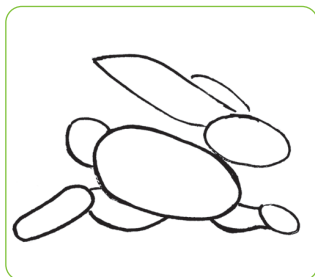
Ілюстрація – зображення в книжці, що супроводжує текст.

Не відриваючи руки, намалюй зайчика лінією. Спочатку проведи кінчиком пензля тонку лінію, а потім трішки натисни й утвори товстішу лінію.

Уяви, що ти – художник-ілюстратор. Створи зображення Білого Кролика або Чеширського Кота кольоровими олівцями.

Які ілюстрації тобі подобаються? Чим вони відрізняються від інших?

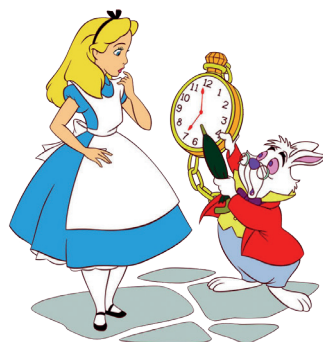

Мультфільми – це «мальовані казки». Пам'ятай: щоб створити мультфільм, художникам потрібно намалювати велику кількість картинок-кадрів, щоб вони потім «ожили». А звукове оформлення мультфільму додає глядачеві додаткових емоцій і почуттів.

Перегляд. Мультфільм «Аліса в Країні Див» (студія В. Діснея) (фрагмент).

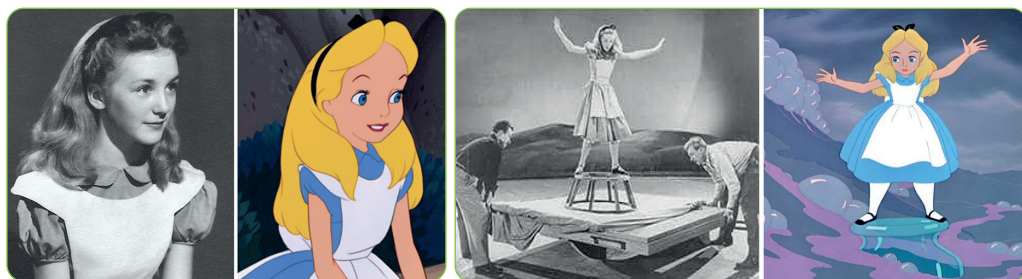

Яка музика супроводжує мультфільм? Чи допомагає вона емоційно налаштуватися на події, що відбуваються за сюжетом казки?

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Діснеївська Аліса дуже подібна до справжньої маленької дівчинки. І не дивно. Адже в неї є реальний образ: актриса Кетрін Бомон не лише озвучувала Алісу в мультику, а й позувала аніматорам.

Обери фрагмент казки «Аліса в Країні Див». За допомогою міміки і жестів покажи цей сюжет так, щоб діти твого класу здогадалися, про що йдеться.

Співай, стежачи за нотним записом. Створи відповідний характер казкових персонажів.

А - а - а - а скрізь ча - рів - ні - і ди - ва!
Ла - ла - ла - ла на - ша каз - ка о - жи - ла.

Ок-ок-ок, ок-ок-ок! Бі - лий кро-лик скок-скок-скок!

И - и - и - и... Тут і ко - тик ча - рів - ний.

Ми тру- ля- ля і тра- ля- ля, ве- се- лі й ра- ді-ні що- дня!

Придумай мелодію на слова пісеньки Аліси. Разом із друзями складіть маленьку історію за участю цих казкових персонажів. Інсценуйте її.

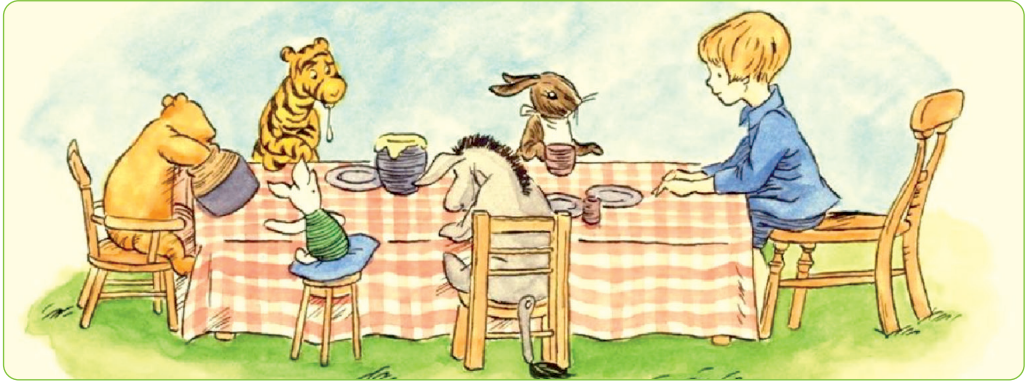
Я в Задзеркаллі побувала,
Та Див Країною блукала.
Там Кролик чарівний,
Чеширський Кіт
Й дивами дивними
багатий світ.

У вільний час поцікався, яких митців надихнув на творчість образ Аліси з Країни Див.

МИСТЕЦЬКІ ЗАМАЛЬОВКИ

Е. Шепард. Ілюстрація до книги «Дім на пуховій галявині» А. Мілна

Е. Шепард. Ескіз ілюстрації до книги «Дім на пуховій галявині» А. Мілна

Кадр з мультфільму «Вінні Пух і його друзі» (студія В. Діснея)

Роздивися картинки. Визнач, що їх об'єднує, а що відрізняє? До якого виду мистецтва вони належать? Яка, на твою думку, з'явилася першою?

Як народжуються ілюстрації

Ознайомлення з текстом

Уявлення персонажів

Створення ескізів майбутніх ілюстрацій

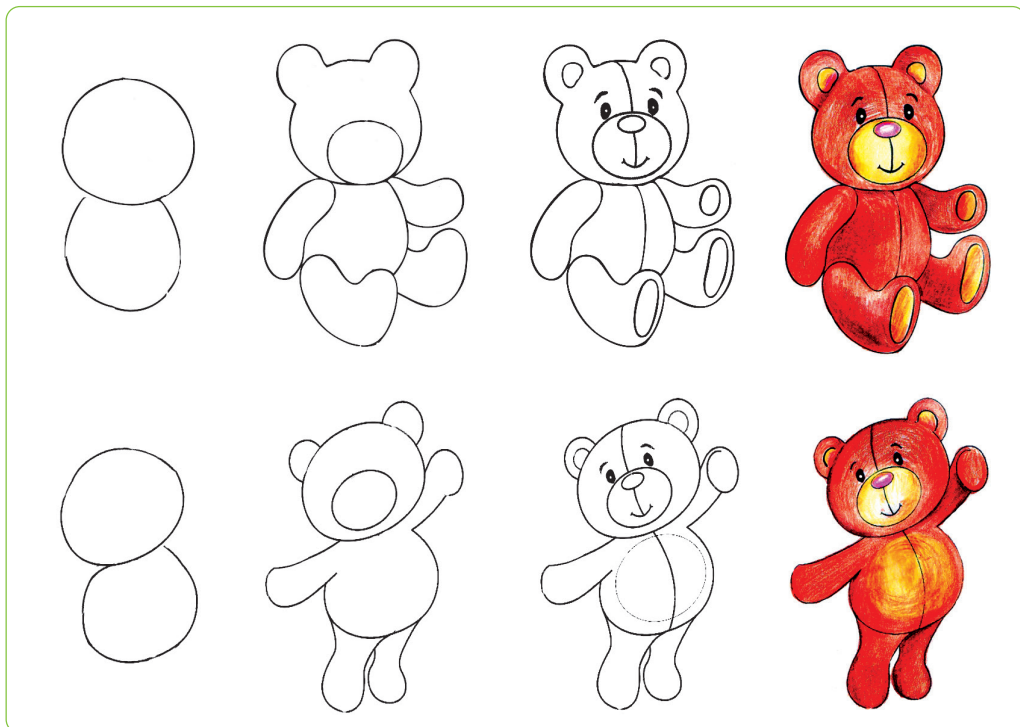
Ескіз – нарис, замальовка.

Створення ілюстрації починається з ідеї, яка народжується в уяві митця.

Уяви, що ти – художник-ілюстратор нової книжки про Вінні Пуха та створи кольоровими олівцями образ головного персонажа.

Цікаво, що персонажів в одному з відомих тобі мультфільмів про Вінні Пуха створено за ілюстраціями Ернеста Шепарда.

Мовою музики можна створити цікаві «розповіді».

В. Губа. «Ведмідь-бешкетник».

Яким ти уявляєш ведмедика? Чому ти так уважаєш?

Перегляд. Фрагменти мультфільмів «Вінні Пух й усі-усі» та «Вінні Пух і його друзі».

низький
регістр

грайливий
характер
мелодії

повільний
темп

високий
регістр

суворий характер
мелодії

швидкий
темп

Порівняй зображення персонажів мультфільму.

Руханка. Г. Британ. «Веселі звірята».

ДОСЛІДЖУЄМО

Створи музичну імпровізацію «Ведмедик Вінні Пух і П'ятачок», «Ведмедик просувається хащами лісу».

Досліди звучання зображених предметів та музичних інструментів, використай їх у своїй творчості.

«Зайці та ведмідь». Музика та слова Ф. Фінкльштейн, український текст М. Познанської. Разом із друзями виконайте пісню в ролях.

1. Тем-ним лі-сом зай-чик біг та й на-тра-пив на бар-ліг. Ба-чить зай-чик-

спить вед-мідь: Гей, зай-ці, сю-ди хо-діть! Це по-чув вед-мідь, і да-вай ре-віть:

Хто по-смів ме - не бу - дить? За - раз при- ве - ду.

– Зараз по сліду я того знайду
І в барліг свій приведу.

2. Бідний зайчик затремтів,
Спершу він втікати хотів,
Та злякався – і не зміг,
Заховався весь у сніг.
А ведмідь іде,
По снігу бредє,
Зайчика от-от знайде.

3. Так ведмідь блукав,
Поки з ніг не впав...
Тут ведмідь і задрімав.
Зайчики як зарегочуть,
Зав'язли звіру очі,
Почали йому кричать:

– Спробуй нас тепер спіймать!

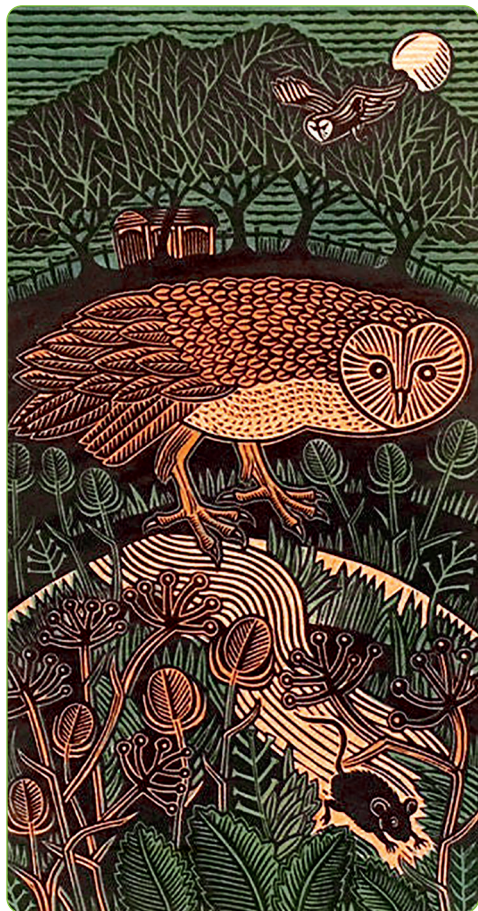

У вільний час переглянь ілюстрації твоїх улюблених книжок. Розкажи, що тебе вразило.

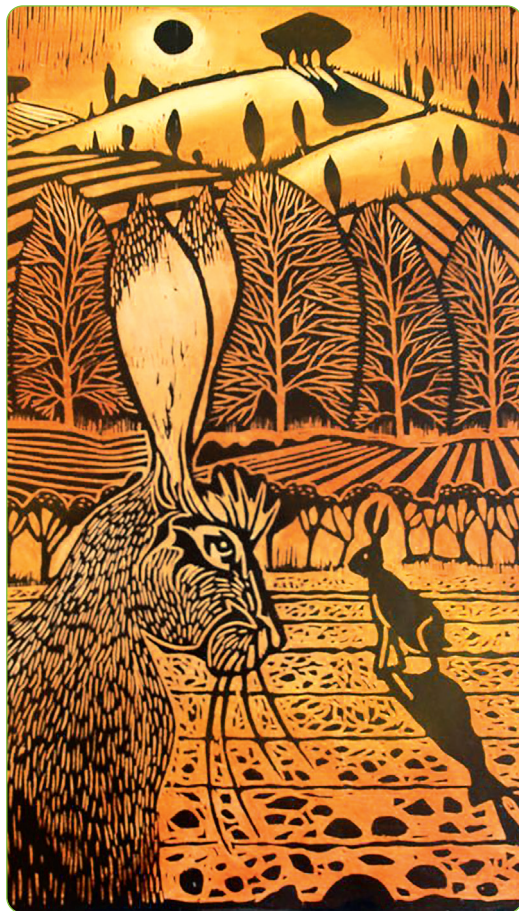

РОЗМАЇТИЙ СВІТ ТВАРИН У МИСТЕЦТВІ

Світ тварин завжди надихав митців – художників, музикантів.

Г. Ріббенс. Нічний біг

Ян МакКаллох. Два зайці

Роздивися графічні роботи та з'ясуй разом із учнями твого класу, чим вони особливі. Поміркуй, які почуття намагалися передати художники.

Граттаж (гратографія) – спосіб виконання малюнка шляхом подряпування гострим інструментом паперу, залитого фарбою.

Вправа-гра. Разом із другом/подругою знайди і назви геометричні фігури (коло, овал, прямокутник, трикутник), що сховались у формі частин тіла зображених сов.

Створи ілюстрацію до вірша в техніці граттажу.

Цілу нічку без упину
«Пугу-пугу» лісом лине.
Сіра, грізна, люта птаха
Мишам навиває страху.

В неї сильні, дужі крила,
Окуляри начепила.
В неї мудра голова,
Цей учений птах – сова.

Г. Осадко

Восковими олівцями яскравих кольорів зафарбуй цупкий папір. Покрий його шаром гуаші темного кольору, змішаної з рідким милом. Висуши і твори, видряпуючи оригінальні зображення.

Дивовижний світ тварин втілено у музичних творах.

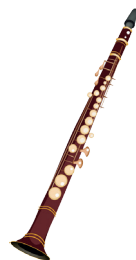

К. Сен-Санс. «Карнавал тварин» («Антилопи». «Кенгуру». «Зозуля в глибині лісу»).

Порівняй свої враження та емоції від творів.

Який музичний твір можна назвати «Кенгуру», а який – «Антилопи»? Як музика «зобразила» тварин? Який темп, мелодія кожного твору?

Кларнет

Руханка «Ранкова зарядка» із телепрограми «Уроки тітоньки Сови».

ДОСЛІДЖУЄМО

Гра «Впізнай мене»

1 варіант. Упізнай тембр музичного інструменту.

К. Сен-Санс. «Карнавал тварин» («Лебідь». «Слон». «Черепахи»).
Л.-К. Дакен. «Зозуля».

2 варіант. Обери музичний інструмент. Мімікою і жестами «зіграй» на ньому так, щоб твої друзі впізнали і назвали його.

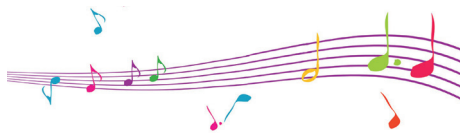
Заспівай «музичні» загадки, стежачи за нотним записом. Поміркуй, у якому темпі і як гучно потрібно виконувати пісні, щоб відтворити характер тварин.

Ве-ли-чез-ний я на зріст, в ме-не дов-гий - дов-гий ніс. _____

У - но - ці гу - ля - є, а вдень спо - чи - ва - є,
Ма - є круг - лі о - ці, ба - чить се - ред но - ці.

Сі - ра пташ - ка на - су - ку нам на - спі - ву - є:

ку - ку! Ку - ку! Ку - ку! Ку - ку!

У нотному записі є знаки, що подовжують тривалість ноти.

Якщо однакові за висотою нотки поєднані дужкою – ЛІГОЮ, вони тривають без перерви.

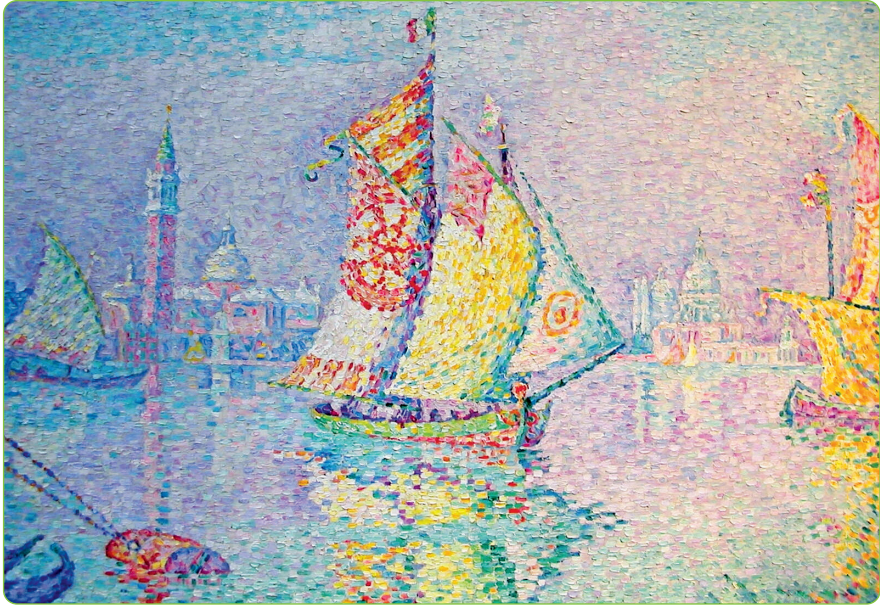
У вільний час створи власну загадку про тварину.

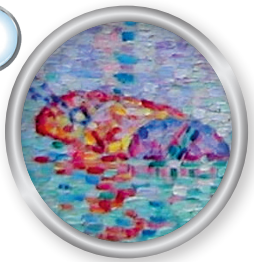
КАЗКА ВЕСЕЛИХ КРАПОЧОК

Небо розлило фарби
Сині, зелені та жовті.
Ми їх в долоні збирали...

І. Корсак

П. Синьяк. Жовтий вітрильник

Яке враження в тебе викликає картина? Чим вона особлива? Добери її колорит.

Якщо дивитися зблизька, можна побачити, що живописний твір П. Синьяка написаний мазками. А якщо відійти від картини на відстань, кольорові поєднання будуть сприйматися оком як одна пляма.

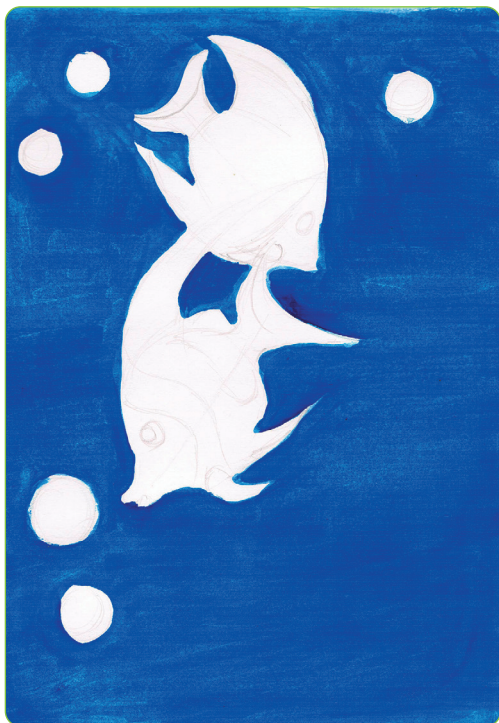
Назви основні кольори. Пригадай, як утворюються похідні кольори.

Змасти гумку графітного олівця червоною фарбою, утвори відбитки. Утвори поряд на папері відбитки жовтого кольору, потім синього.

Намалюй акваріумних рибок гуашшю. Спочатку фарбами покрив тло, потім – рибок. Доповни композицію водоростями. Прикрась кольоровими крапочками.

Французький композитор Каміль Сен-Санс використав рідкісний музичний інструмент – скляну гармоніку.

К. Сенс-Санс. «Карнавал тварин» («Акваріум»).

Що тобі нагадує звучання скляної гармоніки?

Виконай вірш М. Підгірянки «На ставку». Повторюй луною ритм кожного рядка.

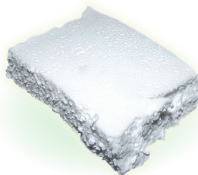
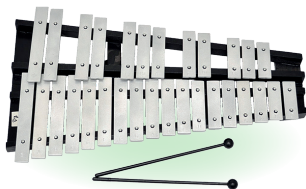
Серед нашого ставка
Плава риба от-та-ка!
Бачте, он її хвостисько.
Онде паца і зубиська...
Не пливіте, гуси, близько!
Гусенята – нітелень.
А гусак: – Ги-ги! То пень.

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Досліди звучання різних предметів і музичних інструментів. Створи музичні імпровізації «Шум моря», «Веселий дощик».

Гра «Рибалки та рибки» (автор Г. Рохман). Пограй разом із дітьми твого класу. Об'єднайтеся у групи «рибалки» і «рибки», оберіть «черв'ячка». Почувши слово «ловити», «рибалки» кидають м'яч «черв'ячку», «рибки» стають на заваді. В кінці пісні «рибалка» кидає м'ячик до «черв'ячка», а «рибки» перешкоджають цьому. Якщо «черв'ячок» упіймає м'яч, одна з «рибок» стає «рибалкою», якщо ні – «рибалка» стає «рибкою». Якщо м'яч лише торкнувся «черв'ячка», він виходить з кола, замінюючи будь-кого із гравців.

Чер-в'я-чок, чер-в'я-чок! По-че-пив-ся на га-чок! Го-ді на гач-ку ви-сі-ти,

тре - ба риб - ку нам ло - ви - ти!

Придумай закінчення мелодії до вірша К. Дишкант «Сом». У якому темпі краще виконувати цю пісеньку? Поясни.

Сом за-снув на са-мо-ті на са-мі-сінь-ко-му дні.

?

І в сво-їх со-лод-ких снах сом лі-та-є на-че птах.

У вільний час дізнайся, які риби є у водоймах твого краю.

НЕЗВИЧАЙНІ КАРТИНКИ

Ти коли-небудь звертав/звертала увагу, яким виразним стає контур предмета за певного освітлення? Наприклад, під час заходу сонця. Коли окремі деталі зникають, видно лише схожі на тінь обриси будинків, дерев, тварин тощо. Обриси чого-небудь (кого-небудь), що видніються віддалік, називають **силуетом**.

Прості й виразні однотонні зображення подобаються багатьом художникам та художницям. Вони створюють із суцільних плям цікаві художні образи. Ось поглянь.

Чорні лебеді що танцюють

М.Сміт. Сім лебедів у плаванні

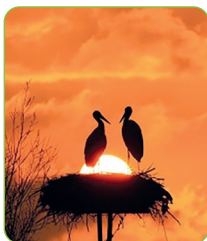

Поміркуй разом із дітьми твого класу, яку роль у силуетах відіграє контраст світлого і темного.

Силует – різновид графічної техніки.

Розкажи про свої зустрічі із силуетами в довкіллі та мистецтві.

Роздивися плями-ляпки, дізнайся чиї зображення в них сховалися. Поекспериментуй з кольоровими ляпками та перетвори їх на зображення.

Якщо лінійний, контурний малюнок покрити всередині рівним кольором, то утворимо силуетне зображення.

Створи із силуетних зображень композицію «Казка про пташенят» фарбами.

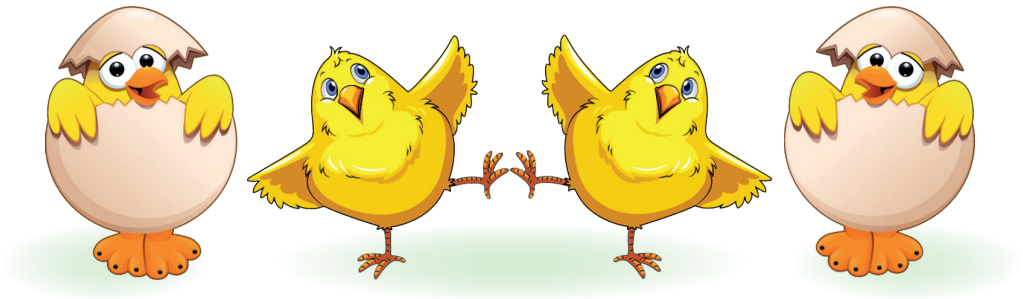
Музика «вимальовує» образи пташок.

В. Сокальський. «Пташка». Е. Гріг. «Пташка».

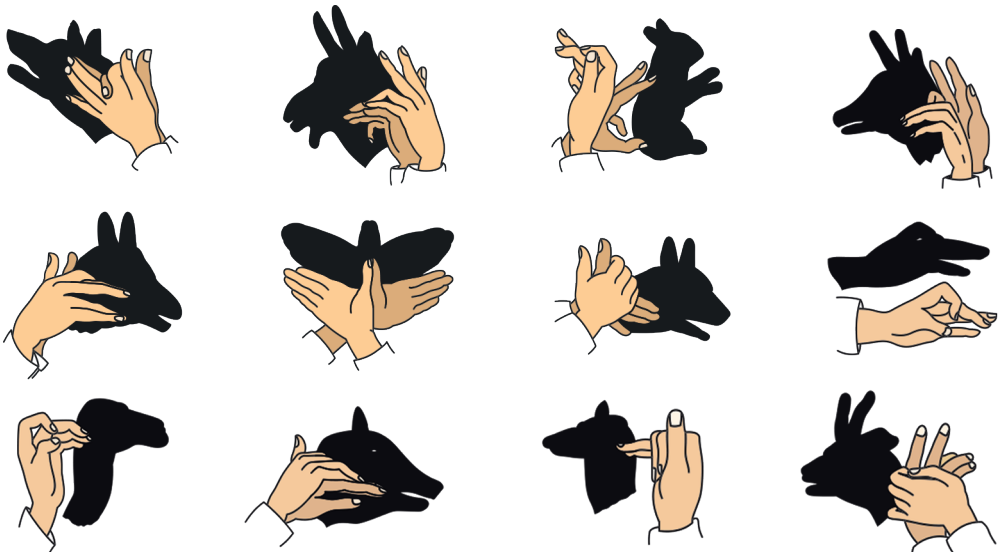

Які образи у тебе виникли під час слухання музики? Який настрій вони створили? Порівняй звучання творів.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Разом із дітьми твого класу оберіть казкового (чи казкових) персонажів, придумайте рухи і створіть такий театр тіней, щоб інші діти впізнали героїв казок.

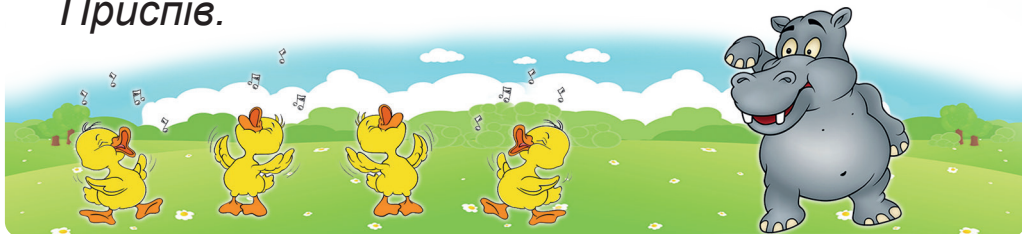

«Танец маленьких каченят». Музыка В. Томаса.

На до-теп-не ка-че - ня бу-ти схо-жим хо-чу я, бу-ти схо-жим хо-чу
- ша і по-го - да хо-ро-ша, ти спі-вай, мо- я ду-
я що-дня, що- дня. Че- пу- ри-ти хвос-тик свій бу-ду я під друж-ній
ша кря, кря, кря, кря. На-віть тов-стий бе-ге- мот, ве-ли-чез-ний бе-ге-
спів, бу-ду я під друж-ній спів: кря, кря, кря, кря! Бо при-ро-да хо-ро-
Приспів:
мот та-кож роз-кри-ва-є рот, гу-дить: кря-кря! Знов ма-лень-ким
ста - ти _____ хо - чу я на мить _____ всі ми
ка - че - ня - та _____ то-му завж-ди нам в жит-ті щас-тить.

2. На веселе каченя бути схожим хочу я,
Бути схожим хочу я щодня, щодня!
Всі повторюйте танок – найдотепніший урок,
Найдотепніший урок, кря-кря-кря-кря!
Приспів.
3. Краще танцю не знайти, легше танцю не знайти,
Тож танцюй його і ти щодня, щодня!
Нумо, гляньте: бегемот, величезний бегемот
Як танцює без турбот! Кря-кря-кря-кря!
Приспів.

ЗИМОВА КАЗКА

Особливу роль у дитячих книжках відіграють зображення людей.

*В. Єрко. Ілюстрація до книги
Г. Х. Андерсена «Снігова королева»*

Пофантазуй і придумай портрет Снігової Королеви. Якою вона постає у твоїй уяві? Яким – сніговий палац?

Пригадай і розкажи, у яких видах мистецтва ти зустрів/зустрічала образ Снігової Королеви.

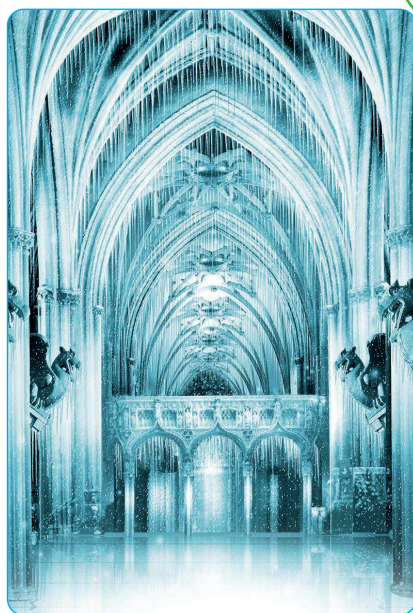

Кадр із мультфільму «Снігова Королева»

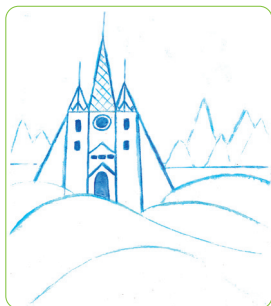
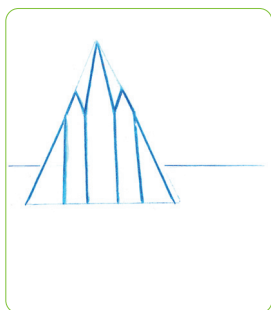

«Стіни замку Снігової Королеви збудувала метелиця, вікна та двері пробили буйні вітри. Тут була понад сотня зал, наметених віхолами. Найбільша тягнулася на багато-багато миль. Північне сяйво освітлювало всі ці зали, й усі вони були такі великі, порожні, такі крижано-холодні та блискучі!»

*Уривок з казки Г. Х. Андерсена
«Снігова королева»*

Пригадай, які кольори належать до холодних? Як можна утворити відтінки синього кольору? Намалюй замок Снігової Королеви синьою та білою гуашшю.

Поміркуй, як кольори можуть передати настрій у художніх творах.

Образ Снігової королеви у театрі – це незабутні враження!

С. Баневич. Опера «Історія Кая і Герди». О. Шимко. Балет «Снігова королева» (фрагменти).

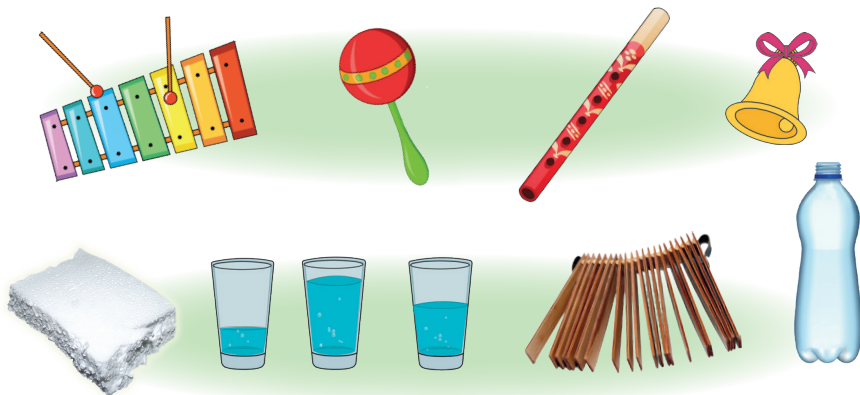
Порівняй фрагменти музичних вистав. Зроби висновки. Пригадай, що таке опера, балет?

Руханка. А. Мігай. «Сердився мороз».

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Поекспериментуй зі звуками і створи образ холодної Снігової Королеви та доброї ніжної Герди.

«Зимові сонячні зайчики». Музика А. Олейнікової, вірші О. Дідусенко.

Со-няч-ни-ми зай-чи-ка-ми не-бо по-смі-ха-єть-ся і ле-тять сні-жин-ки

бі-лі і пух-кі. Так зи-мо-ве сон-це з діт-ка-ми ві-та-єть-ся й ве-се-ло роз-

штов-ху-є хма-ри-ноч-ки лег - кі. Ві-ді-б'ють-ся зай-чи-ки ра-діс-ним про-

мін-чи-ком в но-во - річ-них пі-сень-ках, ко-ля-дах ряс-них. Я-лин-ко-ві

до-щи-ки за-іс-крять-ся зай-чи-ком со-няч-но-пре-со-няч-но у о-чах яс-них.

2. З сонячними зайчиками дружно заспіваємо,
Посміхнуться ниви, ріки і моря.
Зайчики маленькі – ми їх не спіймаємо,
А спіймає зайчиків морозна зоря.
Приспів.

Розгадай ребуси:

РІЗДВЯНА КАЗКА

...Сніг пушинками кружляє,
Біле міряє шитво.
Раз на рік таке буває:
Свято! Сніг! Зима! Різдво!

І. Франко

І. Ліфшес. Альбом Улла і Бінго

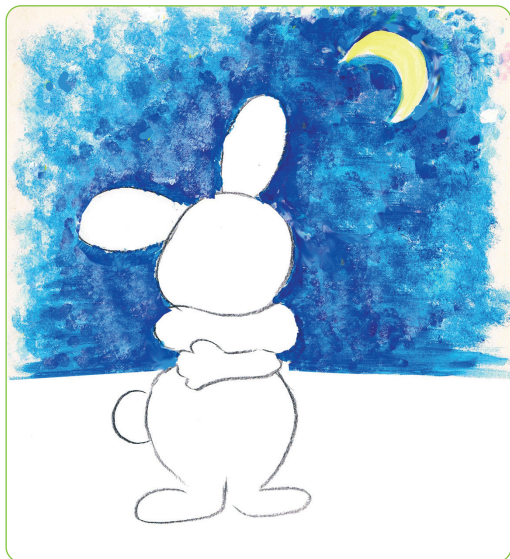
Роздивись ілюстрації. Придумай за ними сюжет казки. Знайди в роботах контрасти (світлого – темного, теплого – холодного, великого – малого), які використала художниця.

Прочитай казку В. Сухомлинського «Зайчик і Місяць». Уяви її персонажів.

Створи ілюстрацію до казки В. Сухомлинського «Зайчик і Місяць» у змішаній техніці. Тло покрий фарбами з відбитків кінчика круглого пензлика. Прийомам «сухий пензель» намалюй хутро. Деталі (очі, ротик) домалюй олівцем.

За допомогою міміки, жестів та рухів тіла відтвори вірш.

Зайчик-вуханчик в садочку стрибав,
Пісню веселу деревам співав.
Він поспішав до своєї хатинки,
Ніс у мішку для зайчаток морквинки –
Жовті-прежовті, смачні, соковиті,
Щоб зайченятка його були ситі.

І. Швед

Під час різдвяно-новорічних свят звучить багато пісень. Однією з найпопулярніших у світі є українська щедрівка М. Леонтовича «Щедрик» (Carol of the Bells).

М. Леонтович. «Щедрик» у виконанні Тіни Кароль та дитячого хору, Carol of the Bells – гурту «Pentatonix».

Які почуття виникли в тебе під час слухання музики? Порівняй виконання твору.

Перегляд. «Щедрик, щедрик, щедрівочка» (найкращі різдвяні пісні).

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Пригадай, як святкують Різдво у твоєму краї. Які пісні та віншування ти знаєш? Разом із друзями створи лепбук «Різдвяні настрої».

Н. Курій-Максимів. Коляда

Що незвичайного у записі тексту? Про що ти дізнався/дізналася?

Різдво – нтастичне свято! У цей день в Україні ко дують. кожного му заходять святково вдягнені ко дники. Вони прослав ють народження Сина Божого, у м рослим і ма там бажають цного з ров'я, ус шок і брого настрою на в дні року, а учням – цних знань і хороших зультатів у навчанні.

Українська народна пісня-колядка «Добрий вечір тобі, пане господарю».

Приспів:

Доб-рий ве-чір то - бі, па-не гос-по-да - рю! Ра-дуй-ся!

Ой, ра-дуй-ся, зем - ле, Син Бо - жий на-ро-див - ся!

2. Застеляйте столи, та все килимами!
3. Бо придуть до тебе три празники в гості!
(Приспів).
4. А той перший празник – то Різдво Христове!
(Приспів).
5. А той другий празник – Святого Василя! (Приспів).
6. А той третій празник – Святе Водохреща!
(Приспів).
7. Хай святкує з нами вся наша родина! (Приспів).
8. Вся наша родина, славна Україна! (Приспів).

Розділ III. НАСТРОЇ В ПРИРОДІ ТА МИСТЕЦТВІ

ЗИМОВІ НАСТРОЇ

... І спокій, тиша нині у погоді,
І біла, ніжна, свіжа красота!

Н. Красоткіна

Т. Кучмій. Зимовий настрій

Чим подобається тобі зима? Що в зимі є добрим, а що – не дуже? Які враження в тебе викликає зображена на картині зима?

Поміркуй, що допомогло Т. Кучмій відтворити відчуття спокою в живописному творі «Зимовий настрій»? Скористайся словами-підказками.

кольори
спокійні

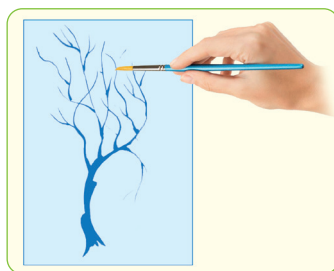
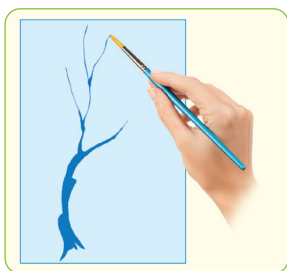
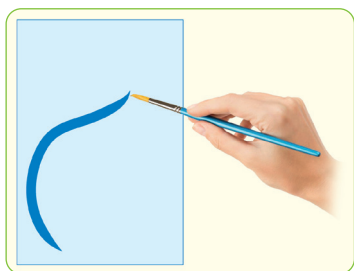
рівновага
частин картини

дерева прямі

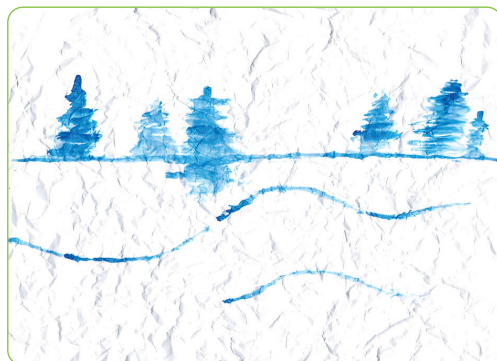
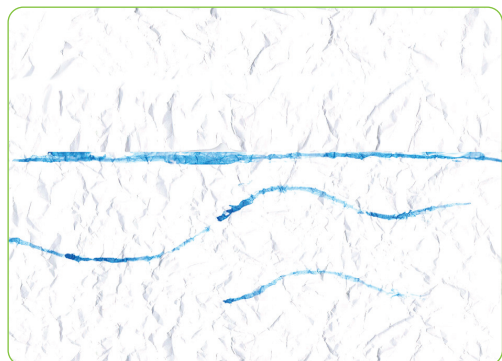
Статична композиція передає спокій, рівновагу.

Вправа «пензлик підстрибує». Притисни кінчик пензлика до паперу і, відриваючи трішки вгору і в потрібному напрямку, різко протягни його.

Напиши аквареллю на зім'ятому папері пейзажну композицію на тему «Зимовий сон» та оформи її в рамку.

Красою зими захоплюються композитори й музиканти.

Р. Шуман. «Взимку».

Які почуття виникли в тебе під час слухання музики? Це спокійний і тихий снігопад чи сувора і люта хурделиця? Обери слова, що характеризують музику.

повільно

швидко

тихо

гучно

наспівно

бадьоро

жалібно

Зарядка «Танці-зігріванці».

ДОСЛІДЖУЄМО

Які почуття викликає в тебе кожен із представлених творів образотворчого мистецтва? Склади невелику розповідь за одним із них.

Б. Браунридж. Зимові ігри

Н. Чакветадзе. Зима

Обери смайлик, що відтворює твій настрій і настрій одного з творів мистецтва.

«Із сніжком ми дружимо». Музика М. Ведмедері, вірші В. Кленц.

Там, де по-ле, там, де луг, хо-дить за-ві-рю-ха. Сип-ле сніг із ру-ка-вів

і мо-ро-зить ву-ха. Ой, сніг, сні-жок, бі-лень-кий, ла-па-тий, ти звід-

ки до нас при - йшов по - гу - ля - ти?

2. Щоки полум'ям

горять,

Та біжать малята,
Щоб вести із гірки сміх
На своїх санчатах.

Приспів.

3. Ти, вітриську,

зупинись,

Йди із нами гратись.
На санчатах цілий день
Будемо кататись.

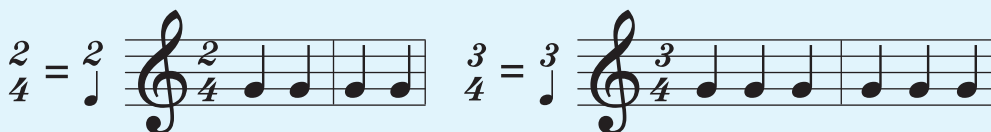
Приспів.

Виконай ритмічний супровід до приспіву пісні.

Мелодія в нотному записі складається з **так-тів**. Їх величину визначає **розмір** – цифри, що знаходяться поруч із ключем.

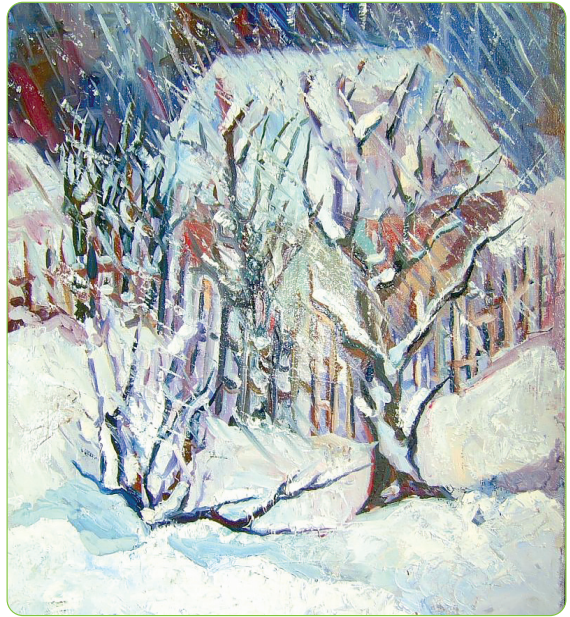

У вільний час спробуй відтворити звуки зими.

ОЙ, ЗАМЕТІТЬ, ХУРДЕЛИЦЯ, СНІГОМ БІЛИМ СТЕЛИТЬСЯ...

Зима, скажу вам,
 дуже гарна,
То сонячна,
 то часом хмарна.
Насунуть хмари
 звідусіль –
І закружляє
 заметіль.
І не завадило б
 кожуха:
Така буває завірюха.
А іноді така наруга:
Завія, віхола і хуга!

Н. Красоткіна

Н. Курій-Максимів. Хуртовина

Уяви, що ти на картині, біля будиночка. Що відбувається довкола тебе, що ти відчуваєш? Як у художньому творі автор передав рух вітру, напруженість?

кольори контрастні

скісні мазки

спокій

рух

динаміка

статика

Динамічна композиція – композиція, що зображає момент напруженого руху.

Відтвори рух хуртовини і хурделиці, проводячи лінії пензлем.

Створи динамічну композицію, що передає зимову негоду гуашшю. Намалюй на синьо-білому тлі похилені дерева. Додай білі лінії руху завірюхи.

А такою може бути «музична зима».

А. Вівальді. «Чотири пори року. Зима». І частина.

Яку зиму відтворила музика? Вона спокійна і тиха чи грайлива і з хурделицями? Які засоби використав композитор? На яких інструментах виконують твір?

швидко

повільно

тихо

гучно

наспівно

уривчасто

танцювально

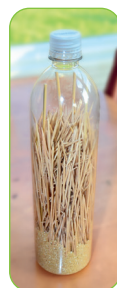
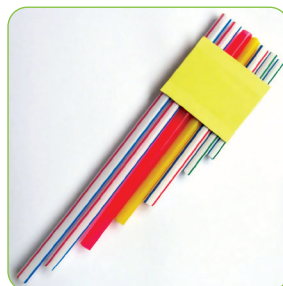

Музика І. Білика, вірші М. Підгірянки. «Сипле сніг».

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Уяви, як може звучати хурделиця? Поекспериментуй зі звуками і створи звукову композицію на тему «Танець хурделиці».

Чи знаєш ти, що в українській мові є такі слова, як *завірюха*, *хуртовіна*, *метелиця*, *віхола*, *заметіль*, *хуга*, *завія*, *сніжниця*? Спробуй проспівати ці слова. Можливо, це буде початком пісні про хурделицю.

Українська народна пісня-танець «Метелиця»,
слова В. Верховинця.

Ой, на дво-рі ме-те-ли-ця кру-тить, вер-тить хур-де-ли-ця. Ві-є во-на,
по - ві - ва - є, ма - лих ді - ток роз - ва - жа - є!

2. Вітер свище десь у полі,
Ми танцюємо у колі,
Вітер грає на вулиці,
А ми скачем у світлиці.

Метелиця – український народний танець, у якому танцюристи кружляють у швидкому хороводі, зображаючи заметіль. Провідна пара захоплює за собою усіх танцюристів то по колу, то вісімкою, то «равликом», а іноді закручує всіх у «замет».

Спробуйте під власний спів закружляти в танці-метелиці.

по - ві

Під час співу всі поєдна-
ні лігою нотки співають
на один склад.

ЗИМОВІ СЮЖЕТИ

Новину сьогодні зранку
День вчорашній нам приніс:
Білі стріхи, білі призьби,
Біле поле, білий ліс.
Ліс стоїть такий поважний,
Мов дідусь старий та сивий.
Погляда на шлях широкий,
На просторі білі ниви...

Олена Пчілка

В. Непийпиво. Зимова хата

Що ти відчуваєш, дивлячись на цю картину? Які кольори допомогли художнику відтворити красу зимової ночі? Обговори з друзями, чому хати вдалині зображені темнішими та меншими.

Уяви й опиши словами цей краєвид уранці, удень й увечері. Якого кольору буде сніг, небо, дерева, хати?

Пригадай, що ти знаєш про техніку силует. Як можна створити силуетні зображення?

Пропоную тобі в незвичний спосіб відтворити красу зими. Для цього на синьому папері створи клеєм ПВА зимові силуети снігових наметів, дерев, сніговика, будинків тощо. Посип силуети манною крупою (кухонною сіллю) та зачекай, поки вони висохнуть.

Музичні твори, присвячені зимі, можуть змінити твій настрій.

Є. Дзюба. «Зима за вікном». М. Крутицький. «Взимку».

Порівняй музичні твори. Який із них співзвучний за настроєм із картиною «Зимова хата»? Які образи зими виникли у тебе? Що можна робити під таку музику (танцювати, рухатися, відпочивати)? Які музичні інструменти (струнні, духові) виконували кожен твір?

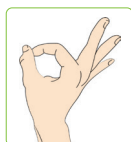
ДОСЛІДЖУЄМО

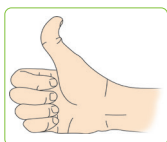
Які емоції у тебе викликають твори мистецтва (музичного, образотворчого), що «розповідають» про зиму? Розкажи, які мистецькі твори тобі подобаються, а які не подобаються. Чи впливають вони на твій настрій? Які з них тебе заспокоюють, бадьорять, приносять насолоду?

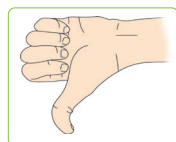
Спробуй відтворити різний настрій грою на музичних інструментах або жестами.

Заспокоюють

Бадьорять

Не подобаються

«Танцювали зайчики». Музика М. Ведмедері, вірші Л. Куліша-Зіньківа.

Тан - цю - ва - ли зай - чи - ки у гай - ку,
 на сніж - ку бі - лень - ко - му, на сніж - ку.
 Ви - би - ва - ли зай - чи - ки го - па - ка,
 хоч ме - ла хур - де - ли - ця, ще й я - ка!

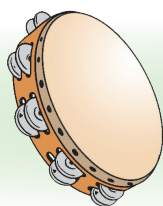
2. Танцювали зайчики
 Стриб та скік,
 До вподоби зайчикам
 Взимку сніг.

Відтвори (проплескай чи простукай) ритм пісні відповідно до запису тривалостей нот.

Придумай танцювальні рухи до пісні. Виконай її весело з рухами. Який із музичних інструментів ти обереш для супроводу свого співу? Поясни.

ЗНОВУ ТАНЦЮЮТЬ СНІЖИНКИ ВАЛЬС

Кожна пора року має свою красу. Відповідно до сезону та погодних умов більшість із людей добирає красивий та зручний одяг. Його створюють дизайнери, модельєри, кравці та кравчині.

Із серії робіт С. Вулкотт. Дівчатка

Ілюстрації Е. Кресі

Чи вдалося художницям передати характери своїх персонажів завдяки одягу? Обґрунтуй.

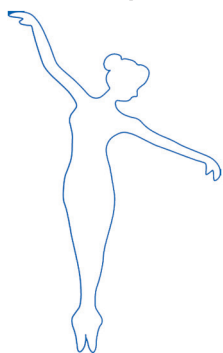
Визнач, яка композиція твору – статична чи динамічна. Опиши словами, яку музику ти добереш, щоб озвучити твір образотворчого мистецтва.

Л. Ку. Різдвяний ліс для Лускунчика

Уяви, що ти – дизайнер одягу і тобі замовили сукні сніжинок-балеринок для театральних танцівниць. Скористайся зразками шаблонів та створи власні зразки суконь з паперу.

Музика часто надихає дизайнерів одягу. Вона завжди звучить на показах колекцій одягу, посилює відчуття свята творчості.

Я. Музика. «Молода зима».

На які роздуми може надихати ця музика? Які образи виникають у твоїй уяві?

«Зимовий вальс». Музика і слова А. Салогуба. Відтворюй плавні гармонійні рухи під музику.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Спробуй разом із друзями влаштувати показ зимового одягу. Пам'ятай, що професія моделі складна і відповідальна: постава має бути струнка, рухи необхідно узгоджувати з музичним супроводом та прагнути якнайкраще представити зразки одягу.

Поміркуй, яку мелодію можна підібрати до вірша О. Плавенчук «Мишка». Назви її характерні ознаки. Можливо, тобі подобається запропонована мелодія? Заспівай пісеньку. Разом із другом/подругою виконайте її в ролях.

весела

грайлива

сумна

наспівна

тиха

повільна

швидка

гучна

Ви-йшла з нір-ки сі - ра миш-ка, щоб по-гра- ти - ся у сніж-ки.

Вийшла з нірки сіра мишка,
Щоб погратися у сніжки.
Та без валянок, без шапки –
Мерзнуть вушка, мерзнуть лапки.
Їй сіренький кіт-дружок
Пропонує кожушок.

О. Плавенчук

У вільний час пофантазуй – придумай одяг мишки (шапку, валянки, кожушок) та його оздобу.

КОЛЬОРИ ЗИМОВОГО РАНКУ

...Світ зразу став такий хороший.
Цей ранок голубий зимовий
Казково просто виглядає.
Спокійний, тихий, пречудовий...

Н. Красоткіна

Т. Дудка. Зимовий ранок

Розглянь твір живопису. Який час доби зобразив митець? Обґрунтуй свою відповідь. Придивись уважно: дерева на картині мають різний розмір і колір. Поміркуй, чому.

Чи помічав (помічала) ти, що один і той самий краєвид по-різному виглядає в різні пори року і в різний час доби? Пригадай із власних спостережень, які кольори притаманні зимовій ночі, які – зимовому дню та зимовому вечору.

Добери із запропонованих наборів кольорів колорит зимового ранку, який відповідатиме настрою пейзажу, що ти хочеш зобразити фарбами.

Зобрази фарбами зимовий ранок тієї днини, коли тобі найбільше подобається займатися зимовими видами спорту.

У музиці також можна відчути особливі ранкові настрої.

Е. Гріг. Сюїта «Пер Гюнт» («Ранок»).

Чи поділяєш ти думку композитора, що ця музика нагадує ранок, схід сонця? Поясни.

Твір починається тихо-тихо (*pp*), ніби маленькі промінчики сонця тільки-но з'являються із-за обрію. Поступово їх стає все більше і більше, поки сонячне світло не охоплює увесь простір – музика звучить гучно й урочисто (*f*).

На письмі гучність у музиці позначають переважно літерами, з яких починаються відповідні італійські слова:

- ▶ *pp* (*pianissimo*) – дуже тихо
- ▶ *p* (*piano*) – тихо
- ▶ *mp* (*mezzo-piano*) – не дуже тихо
- ▶ *mf* (*mezzo-forte*) – не дуже гучно
- ▶ *f* (*forte*) – гучно
- ▶ *ff* (*fortissimo*) – дуже гучно

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди звуки, що можна почути вранці. З якою гучністю вони звучать?

Пробудившись вранці-рано
 Ми вправляємось старанно.
 Завжди в розпорядку:
 Ранкова зарядка.

Ранкова зарядка «Вгору-вниз».

«Гімнастика ранкова». Музика М. Облещука, вірші Р. Обшарської.

Ой, яка чу-до-ва гім-нас-ти-ка ран-ко-ва. Вго-ру ру-ки пі-дій-ма-єм,
 при-сі-да-є - мо, стри-ба-єм. Роз-ви-ва-є - мо пос-та-ву, під-рос-та-є
 мо на сла-ву! Все це ро-бим за-люб-ки ми ве-се-лі, ми ве-се-лі
 діт - - - ла - хи!

2. Ой, яка чудова
 Гімнастика ранкова!
 Ми виконуємо вправи
 Із м'ячами й прапорцями.
 Крутим обручі завзято,
 Вправно лазим по канату.
 Все це робим залюбки
 Ми – веселі дітлахи.

Розгадай ребуси.

ДЕ ВО

РОГА

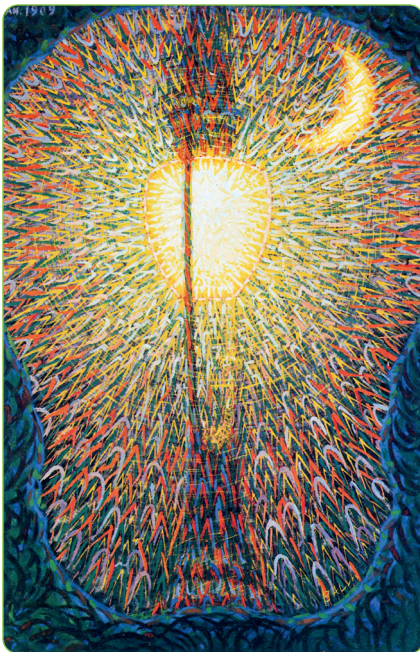
НІЧНІ ВОГНІ – ПРИГОДИ ЛІХТАРИКА

Ліхтарики, ліхтарики
Зелені, жовті, сині,
І ще такі усміхнені
Від них лягають тіні.
Ліхтарики, ліхтарики
Неначе сни дитячі
Із іскрою захоплення,
Із відблиском удачі...

Г. Татарченко

Світло ліхтарів наповнює довкілля особливою атмосферою.

Д. Балла. Вуличний ліхтар

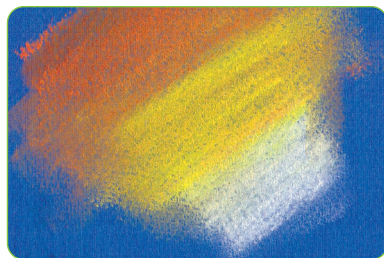
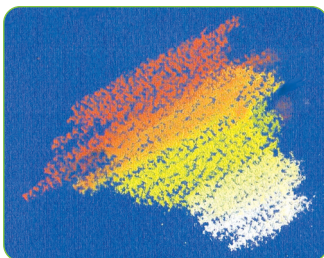
Н. Делі. Ліхтар

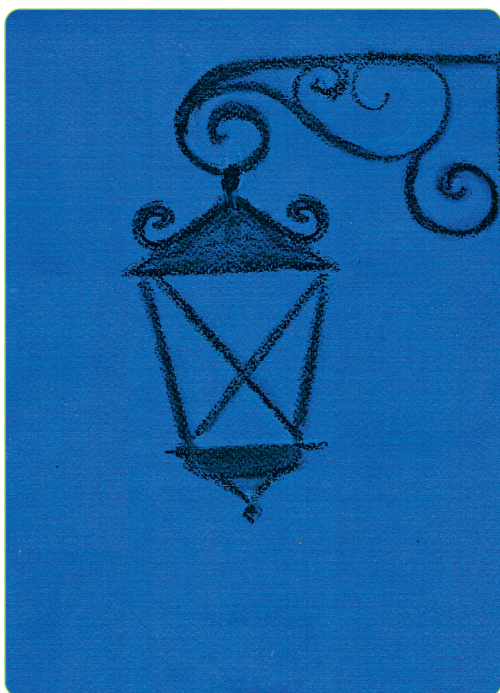
Які відчуття в тебе викликають картини? Придивись, якими кольорами зображене світло ліхтарів. За однією з картин придумай казку та розкажи її дітям твого класу.

Спробуй досягти різнобарвного звучання кольорів лініями і штрихами пастелі, які можна змішувати, розтирати пальцями або пензлем.

Намалюй пастеллю на синьому папері ліхтарик, що світиться.

У вільний вечірній час поспостерігай за відтінками світла різних ліхтарів на вулицях твого поселення (населеного пункту). Поділися з друзями своїми враженнями.

Поговоримо про музику, яку виконують у темну пору доби.

Г. Стотгарт. «Серенада для труби з оркестром».

Який характер музики?
Який музичний інструмент є солістом і виконує провідну мелодію – **соло**?

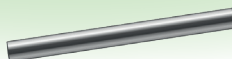

Труба

ДОСЛІДУЄМО

Досліди звучання різних предметів, із яких можна утворити звук за допомогою повітря. На що він схожий?

«Мати сина колихала». Музика Я. Степового, вірші Я. Щоголева.

Ма-ти си - на ко - ли - ха-ла, ко-ли - ха - ю - чи, спі-ва - ла:
 "Ніч за - хо-дить, тре-ба спа-ти, ко-ло те-бе рід - на ма-ти.

2. Геть від нас усяке лихо, хай круг тебе буде тихо!
 Над тобою я співаю: «Спи, дитино! Баю-баю!».

Разом із дітьми твого класу оберіть солістів і виконайте до вірша Я. Гортала музичний супровід. Якою буде гучність вашого виконання?

Коник спить,

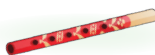
Матуся спить,

Спить земля,

Сплю і я...

швидка

повільна

тиха

гучна

наспівна

танцювальна

Придумай мелодію до вірша. Якою вона буде? Поясни.

Спи-засни, моя дитино, спи, моє маля,
 Ніч іде в гаї, в долини, трави нахилля.
 Хай тобі ця ніч насниться, що в огнях сія.
 Будеш завтра в світ дивиться, зіронько моя.

А. Малишко

НЕЗВИЧАЙНЕ У ЗВИЧАЙНОМУ

Митці – справжні винахідники! Для втілення своїх ідей вони можуть обирати найнесподіваніші матеріали і способи виконання.

Малюнок світлом

Малюнок на піску

Садові скульптури з рослин

Що такого незвичайного вигадали митці? Чи зустрічалися тобі такі скульптури? Поміркуй, як можна прикрасити своє доквілля.

Пластилінові ілюстрації Б. Рейд

Чим особливі роботи? До якого виду образотворчого мистецтва вони належать?

скульптура

графіка

живопис

Спробуй змішати та розтерти на картоні пластилін різних кольорів.

Створи композицію «Сон» з пластиліну на картоні.

Мідні духові інструменти мають яскраве дзвінке звучання (тембр).

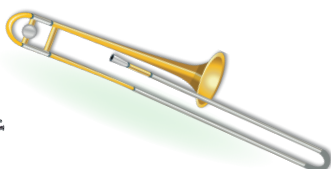
До мідних духових інструментів належать такі:

Труба

Валторна

Тромбон

Туба

В. А. Моцарт. Концерт № 2 для валторни з оркестром (фрагмент).

Охарактеризуй звучання валторни. Порівняй його з тембром труби. Поміркуй, як може звучати туба.

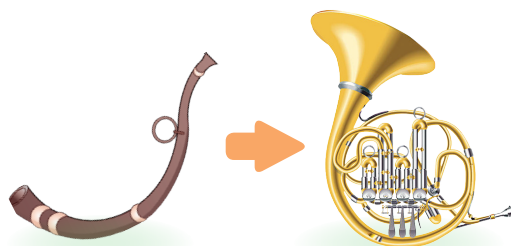
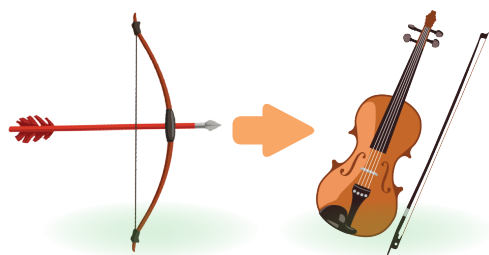
Перегляд. Мультфільм «Про дудочку і пташку».

Що відбулося в мультфільмі? Чи правильно поводи́ла себе пташка? Поміркуй, коли музичні інструменти приносять захоплення і насолоду.

ДОСЛІДЖУЄМО

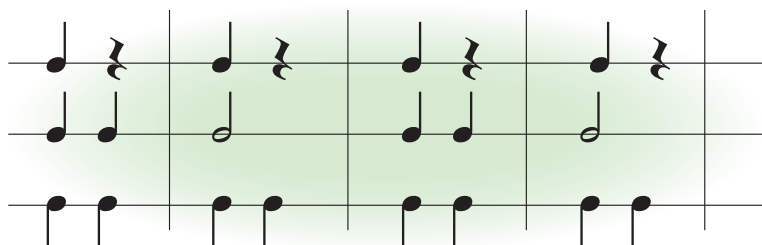
Подивись, як завдяки музикантам і майстрам-винахідникам з'явилися музичні інструменти.

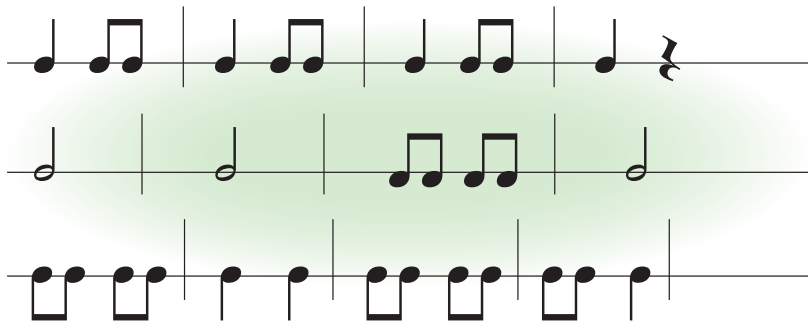

Створи ансамбль із солістами (трикутник, барабан, свищик). Виконуйте по черзі партії соліста й ансамблю.

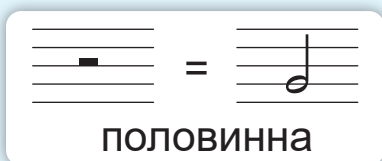
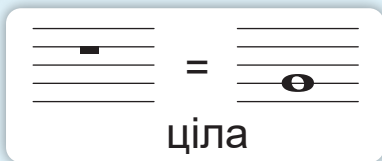
Ансамбль

Солісти

ПАУЗА – перерва у звучанні. У нотному записі паузи позначають так:

У вільний час дізнайся, які українські духові інструменти звучать у твоєму краю (трембіта, зозулка, кувиця...).

ВЕСНА ІДЕ – КРАСУ НЕСЕ!

Ішла весна-красна в зеленій хустинці.
Несла весна-красна у скриньці гостинці:
Ягнятам – травицю, гусятам – водицю,
каченятам – ряску, а малятам – казку.

Т. Коломієць

Н. Дерев'янка. Весна

Що принесла дівчинка-Весна на картині? Чому ти так вважаєш?

*Міріам Бос.
Весняні квіти*

*В. Півень.
Квіти сонця. Кульбабки*

Який у тебе настрій, коли світить сонечко, чи співзвучний він картинам? Зверни увагу, як намальовані промінці сонця й пелюстки квіток. Придумай і розкажи казку про Весняне Сонечко і кульбабки.

Зобрази фарбами сонечко з промінчиками, весняні дерева та пташок.

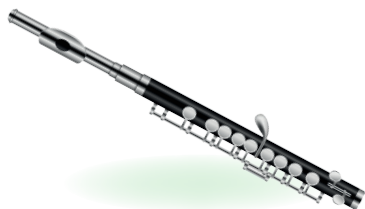
Дзвінкі голоси духових музичних інструментів народжують в уяві різні образи.

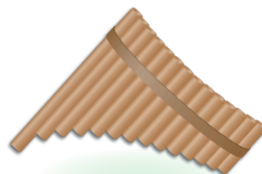
Й. С. Бах. «Жарт». Дж. Ласт. «Самотній вівчар» (фрагмент).

Які настрої викликали у тебе кожен з творів? На що схожі тембри інструментів?

Флейта

Флейта Пана

О. Янушкевич. «Весняні котики».

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Декламуючи вірш, покажи рухами весняні перетворення.

- Що з весною настає?
- Сніг у полі розтає.
- А чому то так буває?
- Сонце його пригріває.
- Що ж синіє на землі?
- Ніжні проліски малі.
- А що пнеться з-під листа?
- То травичка вироста.
- А над полем що бринить?
- Любий жайворон дзвенить.

К. Перелісна

Народні пісні, що співають весною, називають **веснянки**. Ними закликали, прославляли весну та сонечко, що дарувало землі і людям тепло.

«А вже красне сонечко». Музика П. Козицького, вірші О. Олеся.

А вже крас - не со - неч-ко при-пек-ло, при-пек-ло,
Яс - не ши - ре зо - ло-то роз - ли-ло, роз-ли-ло.

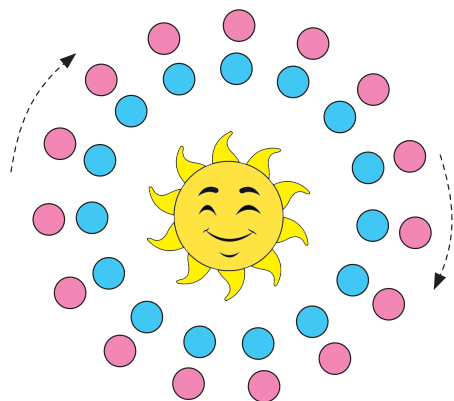
2. На вулиці струмені
Воркотять, воркотять.
Журавлі курликають
Та летять, та летять.

3. Засиніли проліски
У ліску, у ліску,
Швидко буде землянка
Вся в вінку, вся в вінку.

4. Ой, сонечку-батечку,
Догоди, догоди.
А ти, земле-матінко,
Уроди, уроди.

Ознайомся з піснею, стежачи за нотним записом. Виконай її у хороводі. Придумай рухи, які будуть ілюструвати її зміст. За бажанням створи «звуки весни» на духових музичних інструментах (сопілці, свищику тощо).

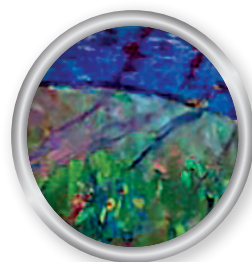
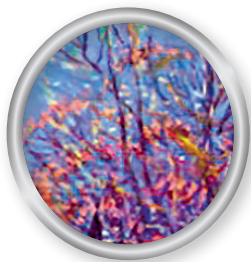
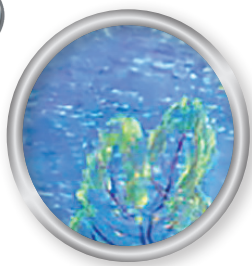
МУЗИКА ВЕСНЯНИХ КОЛЬОРІВ

Уже в дітей порожевіли личка,
Уже дощем надихалась рілля.
І скрізь трава, травиченька, травичка!
І сонце сипле квіти, як з бриля!

Л. Костенко

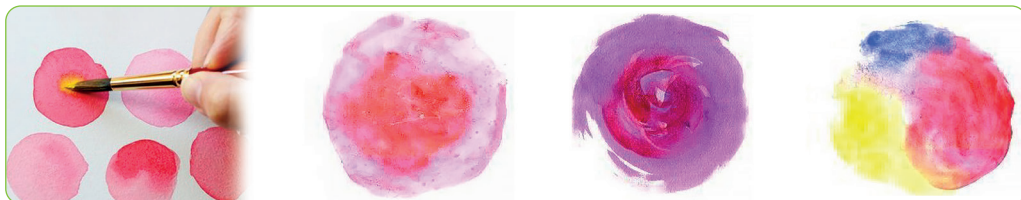
М. Бакаєва. Весняна пісня

Поспостерігай довкола. Досліди кольори весни. Зафіксуй їх у різний спосіб (зроби кольорові замальовки, сфотографуй тощо).

Виконай вливання кольору в колір акварельними фарбами.

Використовуючи прийом «вливання кольору в колір», зобрази квіти аквареллю. Для створення красивих кольорових поєднань використовуй похилу поверхню.

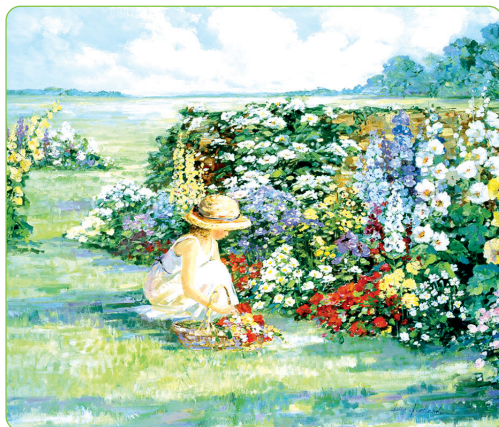
Весняні настрої у музиці відтворюються незвичайно.

А. Вівальді. «Чотири пори року. Весна». II частина.

Разом із друзями порівняй картини. Яка з них, на твою думку, відповідає настроям, втіленим у музиці? Поясни свої міркування.

С. Сватленд. Серія «Дні дитинства»

Г. Британ. «Намалюю я». Виконай відповідні рухи під музику.

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди кольори, звуки, запахи весни. Створи «звукову картину» весни.

«Весняна хмаринка». Музика А. Олєйнікової, вірші Н. Іванової.

Жи-ла-бу-ла у не-бі_ бі- ле-сень-ка хма-рин-ка, бла-кит-но-си-не
 не-бо бу-ло ї-ї ха-тин-ка. Лі- та- ла в під-не- бес-сі і ба - ви-лась із
 сон-цем, хма-рин-ка виг-ля-да-ла з не-бес-но-го ві-кон-ця. *Приспів:* Зем-ле мо-я
 гар-на в бі-ло-му вбран-ні. Роз-кві-та-єш, зем-ле, цві-том на-вес - ні.
 Всі ра-ді-ють ді-ти, ра-зом з ни-ми я, бо вес-ня-ні кві-ти -
 ус - міш - ка тво - я!

2. І зрозуміла хмарка, що квітка-веселинка Біленька і грайлива, немов її світлинка. Вони співали разом і бавились із сонцем, А сонце посміхалось з небесного віконця.
Приспів.

Перед початком співу зверни увагу на нотний запис, проплескай/простукай ритм мелодії, проспівай його на голосний звук (о, а). Поміркуй, як потрібно виконувати цю пісню – швидко чи повільно, гучно чи тихо.

Розкажи із власних спостережень, які особливості мають хмари в різні пори року.

ВЕЛИКОДНІ ДИВА

Ой малює Одарочка
Писанки червоні,
І біжать до неї взори:
Півні, зорі, коні...

Л. Храплива-Щур

В Україні писанкарство – справжнє мистецтво. Писанка є символом Сонця; любові й краси; весняного відродження; добра, щастя, радості, життя.

Н. Курій-Максимів. Ангел писанкарства

Поміркуй, чому картина має саме таку назву. Що «розповіла» тобі робота про писанкарство? Чому писанки потрібно створювати з любов'ю та майстерністю?

Поміркуй, чому яйця, які фарбують на Великдень називають *крашанками*, *крапанками*, *шкрябанками*, *трав'янками*, *мальованками*. Розкажи про традиції виготовлення таких яєць у твоїй родині.

Мальованка

Трав'янка

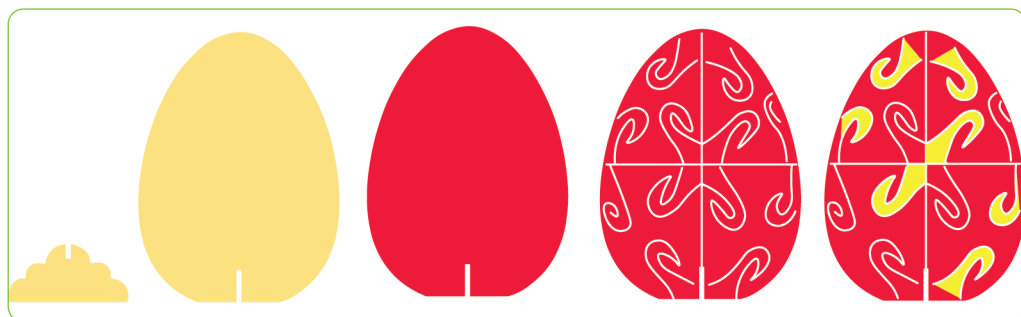
Дряпанка

Крапанка

Створи з картону великодній сувенір на підставці.

Музичні твори, присвячені писанці, розповідають про весняне відродження природи й велику радість.

«Писанка». Музика М. Бурмаки, вірші К. Перелісної.

Схарактеризуй музичний твір.

танцювальна

вокальна

наспівна

гучна

тиха

інструментальна

повільна

швидка

Перегляд. С. та В. Борисенко, О. Васишин.
Казка «Писанка – Чарівне Яйце».

Писанка – яйце, декороване традиційними символами, які пишуть за допомогою воску й барвників.

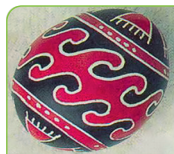
Її пишуть писачком лише в гарному настрої та з добрими побажаннями, щоб подарувати на щастя, здоров'я, багатство.

ДОСЛІДЖУЄМО

Кожен візерунок на писанці – символ, який має певний зміст. Досліди символи писанок.

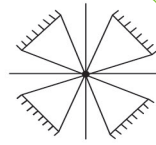
Безкінечник

Берегиня

Грабельки, гребінці

Дерево життя

Квітка

Дубовий листок

«Писанка». Вірш Н. Мудрик-Мриц.

Музична партитура для пісні «Писанка» на вірш Н. Мудрик-Мриц. Партитура складається з двох рядків нот на скрипковій лінійці з 4/4 ритмом. Під нотою першого рядка знаходяться слова: Пи-сан-ку пи - са - ла під Ве-лик-день Нас - тя, до-би-ра-ла. Під нотою другого рядка знаходяться слова: ві - зе - рун - ки всім рід - ним на щас - тя.

«Писанка». Вірш В. Таран.

Музична партитура для пісні «Писанка» на вірш В. Таран. Партитура складається з двох рядків нот на скрипковій лінійці з 4/4 ритмом. Під нотою першого рядка знаходяться слова: Ну-мо, пенз-лю, по-тан-цюй, гар-но пи-сан-ку ма-люй! Бу-де не-бо і зем-ля, і ста - во - чок, і по - ля!

Заспівай пісеньки, стежачи за нотним записом. Порівняй їхні мелодії. Чи подібні характери мелодій? Поясни. Виконай у відповідному характері й темпі.

весело

наспівно

танцювально

ніжно

гучно

повільно

швидко

Прочитай зашифровані слова.

ЗЕМ

РБА

ПАРА

КА

Розділ IV. КАЗКА В ТЕАТРИ ТА НА ЕКРАНІ

КАЗКА В ОПЕРНОМУ ТЕАТРИ

Наш побут урізноманітнюють вироби декоративно-прикладного мистецтва. Це – глечики, прикрашені візерунками, вишиті рушники, барвисті подушки тощо...

Н. Єрмак. Ілюстрації до казки «Пан Коцький»

Найчастіше предмети побуту прикрашають орнаментами. Існують **рослинні** і **геометричні орнаменти**.

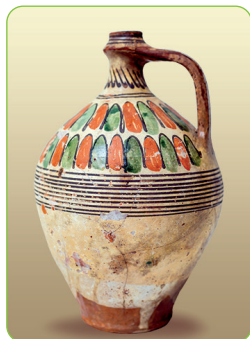
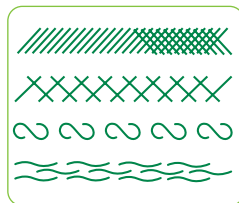
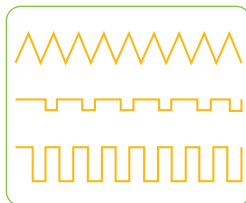
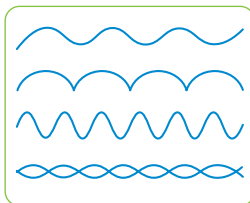
Поміркуй, чому така назва. Пригадай, що ти знаєш про ритм.

Перегляд. М. Лисенко. Опера «Пан Коцький» (фрагмент).

Зобрази прості орнаменти різними лініями.

*Банька.
Вінниччина*

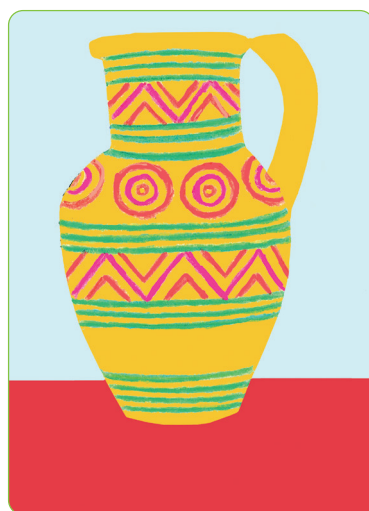
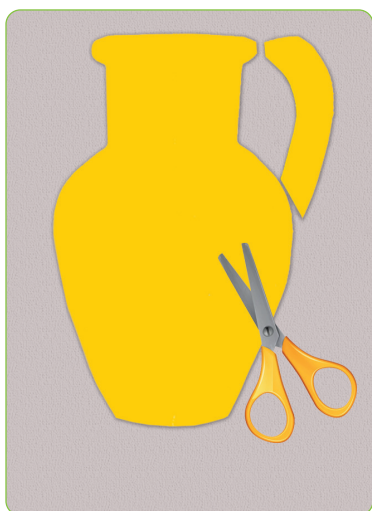
*Кухоль.
Полтавщина*

*Збанок.
Прикарпаття*

Подивись, які орнаменти прикрашають український посуд. Знайди серед них геометричні. Силует казкового кухля прикрась простими геометричними орнаментами та наклеї на кольорове тло.

Опера – театральна вистава, де сюжет відтворено за допомогою музики і співу.

М. Лисенко. Опера «Пан Коцький». Дует Лисички і Кота (фрагменти).

Які види театру представлено? Порівняй їх. Охарактеризуй музику пісні Лисички і Пана Коцького.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Чи знаєш ти українську народну казку «Пан Коцький»? Разом із друзями спробуйте її інсценувати.

О. Шевченко. «Пан Коцький».

«Засмутилось кошеня». Музика І. Кириліної, вірші П. Воронька.

Музична партитура з українськими підписами:

За-сму ти-лосько-ше-ня тре-ба в шко-лу йти що-дня. І при-ки-ну-ло-ся
 вмить, що у ньо-го хвіст бо-лить. Ой, ой, ой, ой, ой, ой!
 Ой, ой, ой що у ньо-го хвіст бо-лить дов-го ко-ше-
 ня кри-чить: ні-ко-ли! Кра-ще я пі-ду до шко-ли! Ай, ай, ай
 ай, ай, ай! Кра-ще я пі-ду до шко - ли!

2. Довго думав баранець
 І промовив, як мудрець:
 – Треба різати хвоста.
 Ой, ой, ой ...
 Треба різати хвоста.

3. Кошеня кричить: – Ніколи!
 Краще я піду до школи!

Разом із друзями виконай пісню в ролях. Пригадай, що таке ритм у музиці. Відтвори ритми.

У вільний час роздивись ілюстрації казки «Пан Коцький» в різних книжках. Знайди в них орнаменти.

КАЗКА В ТЕАТРІ

У мистецтві відбуваються різні дива:
Лише тільки мить – і казка ожива!

Чи упізнаєш ти героїню казки? Що тобі відомо про неї? Охарактеризуй персонажів казки в театрі та кіно (мультфільмі). Як вони створені?

мультфільм

музичний театр

драматичний театр

ляльковий театр

До кожного слова добери відповідну картинку. Пригадай правила поведінки в театрі, в кінотеатрі.

Пригадай, що таке ілюстрація. Розкажи, які ілюстрації тобі подобаються.

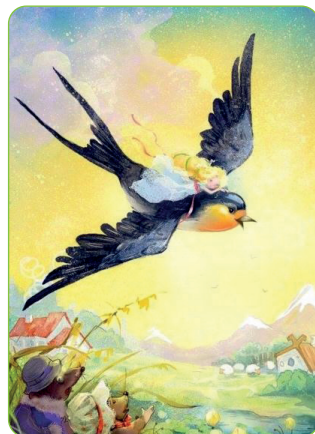
Подивися, як художники-ілюстратори «розповіли» казку за допомогою образотворчого мистецтва.

У. Андерсон

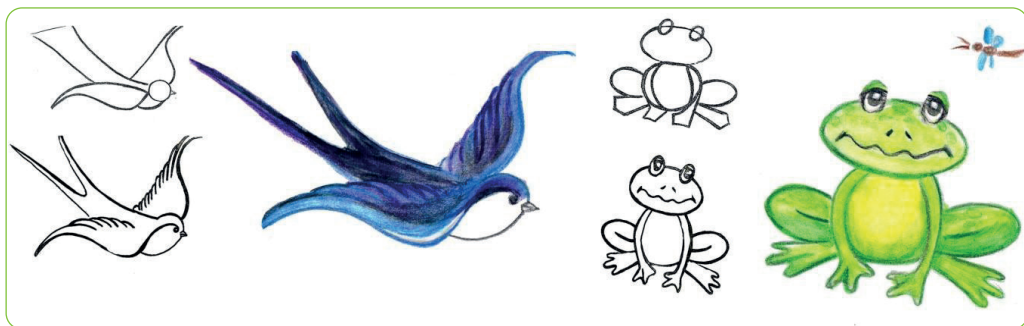
М. Хейг

К. Бабок

Намалюй персонажів казки «Дюймовочка» кольоровими олівцями.

Балет – це театральна вистава, де сюжет передається за допомогою музики і хореографії.

Перегляд. Ю. Русинов. Балет «Дюймовочка», 1 акт.

Охарактеризуй музику, яка супроводжує головну героїню казки. Скористайся підказками.

спокійна

світла

грайлива

схвильована

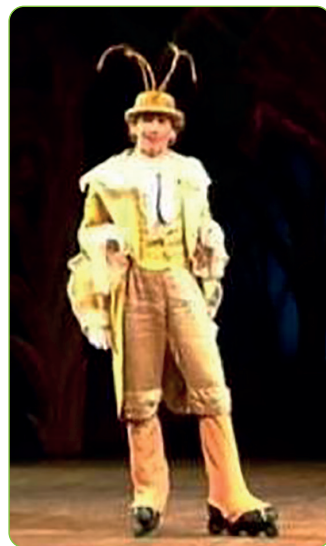
гучна

тиха

швидка

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди костюми героїв казки. Чи відповідають вони характеру персонажа? Поясни.

Спробуй створити звукові образи персонажів казки «Дюймовочка».

Створи мелодії для пісень казкових образів.

Раз «ква-ква», два «ква-ва» –
я веселе жабеня.

Одяг я ношу багатий,
сам я трохи сліпуватий,
Я підземний рию хід,
Я – поважний чорний кріт.

Я вітаю вас піснями із весною
І живу з вами під стріхою одною.

Подивись, які граційні рухи виконують балерини.
За бажанням спробуй їх виконати.

КАЗКА НА ЕКРАНІ

Казкові мрії людини про космічні подорожі поступово втілювалися в реальність – люди почали відвідувати космічний простір і знайомитися з ним. Однак космос залишається для нас великою таємницею.

*Кадр з мультфільму студії В. Діснея
«Майлз з іншої планети»*

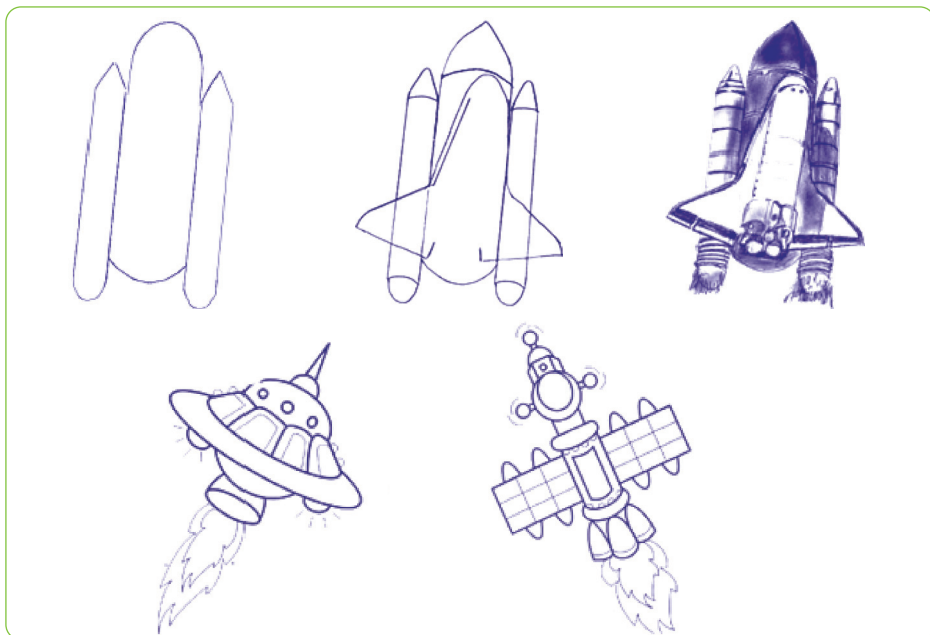
Уяви, що ти подорожуєш безмежними просторами Всесвіту. Розкажи, що ти бачиш у ілюмінаторі свого зорельота.

Декоративне панно – елемент оздоблення приміщення.

Виконай замальовки зорельотів.

Створи композицію із зображеннями зірок, планет, міжзоряних кораблів тощо. Об'єднай свою роботу з роботами дітей твого класу в декоративне панно «Зоряні візерунки».

Музика про космос завжди зачаровує та інтригує.

Гурт «Space». «Magic Fly» (фрагмент).

Які враження виникли у тебе під час слухання музики? Що ти уявляєш? Поміркуй, на якому з музичних інструментів виконано цей твір.

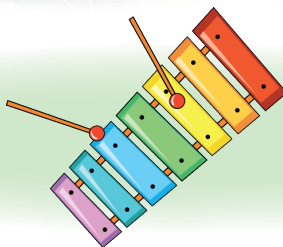
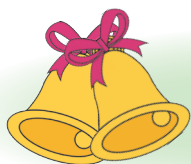

«Тиха зірка». Музика С. Юрченка, слова І. Коваленка.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Поімпровізуй на різних дитячих музичних та шумових інструментах і створи «музику космосу».

«Казкові сни». Музика і слова Н. Май.

Ко - ли зо-ря на не - бі ста - не, ти по-ди-вись на не-бе - са.

Ти до - торк-ни-сь до зір ру - ка - ми, і

Приспів:

всі здій-снять-ся чу-де са. У цар-стві зо-ря-но-го не - ба жи-

вуть каз-ко-ві див-ні сни. Вно - чі спус-ка-ють-ся до те-

- бе, бен - те-жать ду - шу нам во - ни.

2. Коли зоря на небі стане,
 Ти зайвих слів не говори.
 Ти доторкнись до зір руками
 І жовтий місяць обійми. (Приспів)
3. Коли зоря на небі стане,
 Ти подивись на небеса,
 Ти доторкнись до зір руками,
 І всі здійсняться чудеса. (Приспів)
4. Я знаю, що приходить диво,
 До нас по зоряних стежках,
 Любові, віри і надії –
 Запалить вогник у серцях. (Приспів)

ДИВА НА АРЕНІ

Радість для малечі –
Цирк – на цілий вечір!
Ось арени коло
І веселий клоун,
Міми, акробати...
Цирк – дитинства свято!
В цирку круглі стіни,

Запах тирси й сіна,
Купол замість стелі,
Сміху каруселі,
До небес канати!
Цирк – це завжди свято!
Радість для малечі,
Цирк – на цілий вечір!

О. Полянська

*Ч. Оберштейн.
Чотири клоуни грають
у гольф*

*Я. Крістіан Поен де Війс.
З колекції «Час і простір»*

Чи любиш ти цирк? Що в ньому тебе приваблює?
Що «розповіли» тобі картини про клоунів?

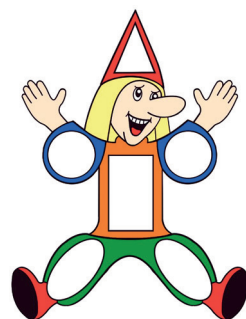
Серед артистів цирку – акробати, жонглери, фокусники, силачі, гімнасти і, звісно, клоуни.

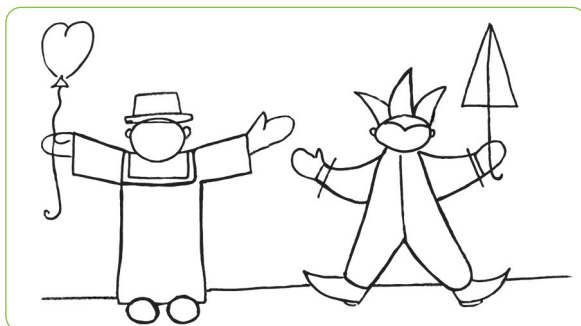
Якщо уважно розглянути частини форми тіла людини (клоуна), то можна помітити геометричні фігури.

Визнач і назви геометричні фігури, що є в основі форми зображень клоунів.

Намалюй клоунів кольоровими олівцями. Щоб передати веселий настрій, використовуй поєднання контрастних кольорів.

Видовищне мистецтво, у якому вистави завжди розважальні – це цирк.

Перегляд. Циркова вистава (фрагменти).

Які почуття виникають у тебе під час циркової вистави?

захоплення

щастя

радість

подив

злість

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Уяви себе артистом чи артисткою цирку. За допомогою рухів тіла, жестів і міміки передай свій образ.

Прочитай текст. Які ноти ти впізнаєш у зашифрованих словах? Придумай історію про цирк.

У нашому _____сті є незвичайна будів _____, яка приваблює у _____х ма _____т. Це – цирк, де на а _____ні відбуваються справжні дива. Там виступають жонглери і фокусники-_____кіри. Під куполом, що нагадує пара_____ку, акробати дивують _____сконалими трюками, а витівки клоунів викликають мо _____с _____ху. Навколо звучить музика, яку виконує _____. У ньому грають

У _____ г _____дачі отримують справжнє за _____волення!!!

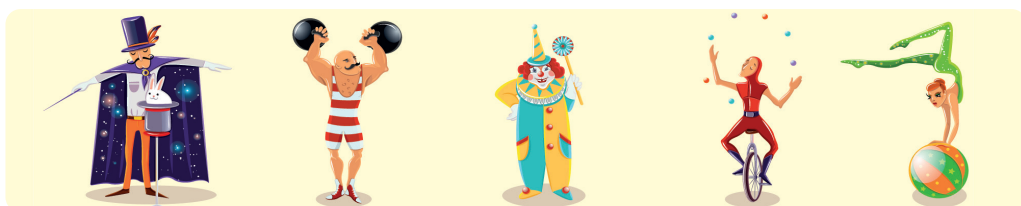

Разом із друзями створіть «Веселий оркестр».

2/4

2/4

2/4

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Розкажи дітям твого класу:

- Які твори музичного мистецтва найбільше тобі запам'яталися?
- Які твори образотворчого мистецтва тебе найбільше вразили?

2. Добери до поняття його визначення:

мелодія

орнамент

ритм

ілюстрація

- Чергування звуків різної висоти та тривалості – це ...
- Послідовність звуків різної тривалості – це ...
- Прикраса, візерунок, побудований на ритмічному чергуванні різних зображень, – це ...
- Зображення в книжці, що супроводжує текст – це ...

3. Назви вид образотворчого мистецтва, який «промовляє» лініями і плямами.

живопис

графіка

скульптура

4. Які види музичного мистецтва зображені? Хто з дітей виконує музику сольно, а хто – в ансамблі?

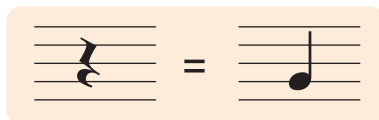
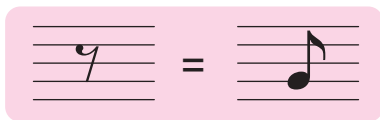
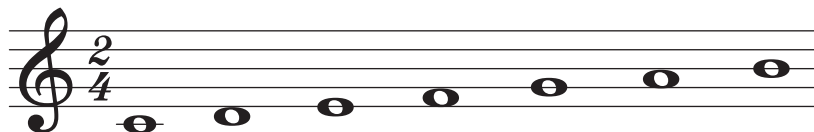

5. Допоможи дівчинці пригадати знаки, якими записують музику.

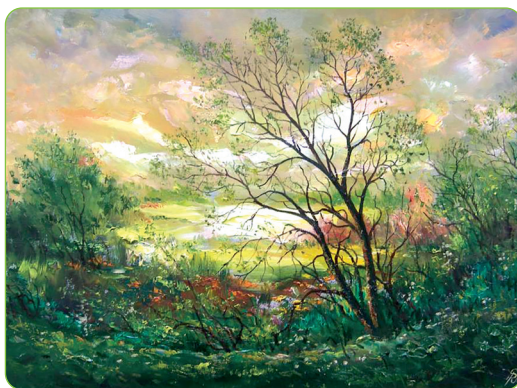
f p ff pp

6. Розглянь пейзажі. Визнач, що є центром їх композицій. Яка з картин викликає відчуття спокою, а яка – напруженість і динаміку? Обґрунтуй свою думку.

*Т. Будник.
Зимовий світанок*

*К. Степанюк.
Вечір перед дощем*

7. Добери музичні супроводи до картин.

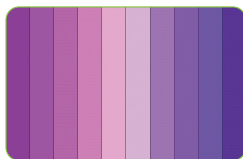
МИСТЕЦЬКА АБЕТКА

Акварель
(фарби)

Акварель
(техніка)

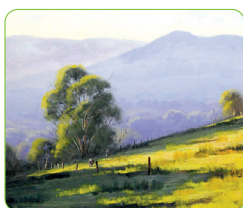
Відтінок
кольору
(фіолетового)

Витинанка

Гуаш

Краєвид

Кольори
(барви)

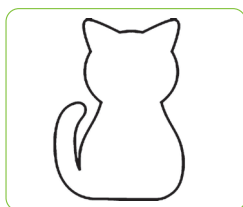
Лінія
горизонту

Ліплення

Мазки

Контур

Палітра

Пензель

Пластилін

Плями

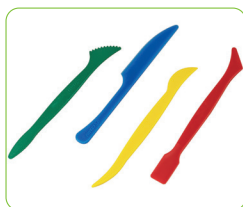
Рисунок

Скульптура

Скульптор

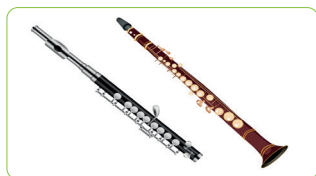
Стеки

Силует

Балет

Дерев'яні духові
музичні інструменти

Диригент

Композитор

Мецо
піано

Мецо
форте

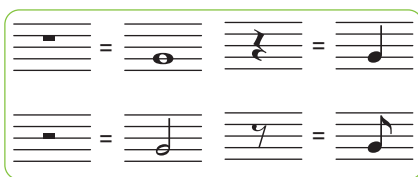
Мідні духові
музичні інструменти

Нотний стан і ноти

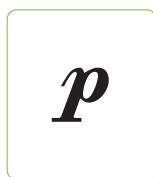
Опера

Паузи

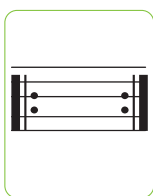
Піаніссімо

Піано

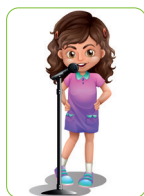
Пісня

Репри-
за

Скрипко-
вий ключ

Соло

Струнні музичні
інструменти

Танець

Розмір, такт

Ударні музичні інструменти

Форте

Фортіссімо

Хор

ЗМІСТ

Розділ I. КРАСА ДОВКІЛЛЯ У МИСТЕЦТВІ

Здрастуй, школо!	4	Контрасти в мистецтві	
Світ і мова мистецтва	8	та в житті	24
Квітковий барвограй	12	Краса контрастів	28
Налетіли хмарки.....	16	Краса у повсякденні.....	32
Цікавий світ тварин.....	20		

Розділ II. КАЗКОВІ ІСТОРІЇ

Твої улюблені книжки.....	36	Казка веселих крапочок.....	52
Казка в картинках.....	40	Незвичайні картинки	56
Мистецькі замальовки	44	Зимова казка	60
Розмаїтий світ тварин		Різдвяна казка	64
у мистецтві.....	48		

Розділ III. НАСТРОЇ В ПРИРОДІ ТА МИСТЕЦТВІ

Зимові настрої.....	68	Нічні вогні – пригоди	
Ой, заметіль, хурделиця,		ліхтарика.....	88
снігом білим стелиться.....	72	Незвичайне у звичайному ...	92
Зимові сюжети.....	76	Весна іде – красу несе!	96
Знову танцюють сніжинки		Музика весняних кольорів.	100
вальс.....	80	Великодні дива.....	104
Кольори зимового ранку.....	84		

Розділ IV. КАЗКА В ТЕАТРІ ТА НА ЕКРАНІ

Казка в оперному		Дива на арені	120
театрі.....	108	Завдання для	
Казка в театрі	112	самоперевірки	124
Казка на екрані.....	116	Мистецька абетка	126

Навчальне видання

ЛЄМЕШЕВА Наталія Андріївна
МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 2 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Для оформлення підручника використано матеріали, що знаходяться у вільному доступі в мережі «Інтернет»

Підписано до друку 08.08.2024. Формат 70x100^{1/16}. Папір офсет.

Ум. друк. арк. 10,40. Наклад 12 729 пр. Зам. № 413

ТОВ «АБЕТКА». Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції від 19.06.2001 р. Серія ДК № 495

32302, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Князів Коріатовичів, 9а
Тел.: 0984253404, 0501931724; e-mail: abetka2017@ukr.net, http://abetka.in.ua

Надруковано у ПП «Юнісофт». 61036, м. Харків, вул. Морозова, 13 б,
www.unisoft.ua. Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р. Зам. № 093/08

ISBN 978-966-682-431-1

9 789666 824311 >